

РЕФЕРАТ

Структура дипломної роботи: 127 стор., 10 рис., 17 табл., 80 використаних джерел літератури, 3 додатки.

ФІНАНСОВИЙ СТАН, УПРАВЛІННЯ, КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, РИЗИКИ, МЕТОДИ, КРЕДИТ.

Об'єктом дослідження даної роботи є особливості банківського кредитування фізичних осіб у комерційному банку, джерела кредитних ресурсів банку.

Предметом дослідження є особливості та умови організації процесу кредитування фізичних осіб у комерційному банку ПАТ «Альфа-Банк».

Метою дослідження є узагальнення теоретичних підходів до аналізу та розробка рекомендацій щодо оптимізації управління кредитним портфелем в Україні.

В дослідженні використані методи: спостереження (систематичне вивчення банку, отримання первинної інформації у вигляді показників фінансової звітності за аналізований період), порівняння (зіставлення аналізованих параметрів, коефіцієнтів, статей балансу між собою або з базовим показником, нормативним значенням), абстрагування (відхід у визначеннях категорій від несуттєвих властивостей та виділення декількох суттєвих характеристик), графічний аналіз, логічний аналіз, індукція, дедукція, узагальнення, моделювання та кореляційно-регресійний аналіз.

Практична цінність отриманих результатів дипломного дослідження полягає у виявленні основних тенденцій та напрямків розвитку кредитування банком населення України, а також у визначенні основних шляхів підвищення ефективності управління кредитним портфелем.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	9
1.1. Поняття та структура кредитного портфеля комерційного банку	9
1.2. Якісті кредитного портфеля комерційного банку	14
1.3. Нормативно-законодавче регулювання управління кредитним портфелем комерційного банку	22
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «АЛЬФА – БАНК»	33
2.1. Економіко – фінансова характеристика банку	32
2.2. Аналіз фінансового стану ПАТ «Альфа-Банк»	38
2.3. Аналіз кредитного портфелю банку в частині кредитування фізичних осіб	62
2.4. Аналіз ефективності операцій банку з кредитування фізичних осіб	75
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ	88
3.1. Застосування економіко-математичного моделювання при управлінні кредитним портфелем фізичних осіб	88
3.2. Рекомендації щодо заходів поліпшення кредитної політики банку	99
3.3. Напрямки вдосконалення кредитування фізичних осіб на основі зниження кредитного ризику	109
ВИСНОВКИ	116
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	119
ДОДАТКИ	

ВСТУП

В останній час кредитування набуває все більшої актуальності. Пов'язано це з тим, що всі ланки суспільства прагнуть ефективно функціонувати, а без розвитку всіх напрямків банківської інфраструктури, насамперед споживчого кредитування, не можливий нормальний розвиток суспільства, а саме всіх його категорій (верств населення).

В умовах економічної нестабільності кредитування фізичних осіб поступово стало не привабливим продуктом для більшості банків. Насамперед причинами цього стали високі темпи інфляції та, як правило, довгостроковий характер кредитування, тоді як банки надавали перевагу короткотерміновим кредитам під торгівельні операції. Свідченням цього є як державні програми по житловому кредитуванню молодих сімей, так і початок активізації роботи деяких банків у цьому сегменті ринку. Згідно статистичних даних основних показників діяльності банків України сума кредитів, наданих фізичним особам в 2015 році сягала 174 650 млн. грн., в 2016 році - 161 775 млн., а на 01.01.2018 становила 182 481 млн. грн. Тому вибрана тема є актуальною для України у цей складний час.

Перехід Приватбанку в державну власність суттєво змінив структуру банківського сектору: частка державних банків у чистих активах збільшилася до 51.3% (з 28.1% на початку 2016 року), за депозитами населення – майже утричі, до 59.5%. Протягом 2017 року 17 банків було оголошено неплатоспроможними, ще 4 було ліквідовано за рішенням акціонерів. Відтак концентрація зросла – частка 20 найбільших банків у чистих активах за рік збільшилася на 3.0 в.п. до 89.4%.

Свідченням того, що дана тема набуває все більшої актуальності є й той факт, що в останній час у світовому науковому колі з'явилася велика кількість публікацій, які в тому чи іншому ступені стосуються теми кредитування, але в українських виданнях вона висвітлена не достатньо і потребує більш детального розгляду.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних підходів до аналізу та розробка рекомендацій щодо оптимізації управління кредитним портфелем в Україні.

Для досягнення означеної мети були висунуті наступні завдання:

- розкрити особливості поняття та структури портфеля комерційного банку;
- розглянути основні аспекти аналізу якості кредитного портфеля комерційного банку;
- проаналізувати нормативно – законодавчі аспекти, що регулюють операції кредитного портфеля комерційного банку;
- зробити аналіз фінансового стану банку;
- провести аналіз кредитного портфеля в частині кредитування фізичних осіб;
- оцінити ефективність операцій банку з кредитування фізичних осіб;
- за допомогою економіко-математичних методів проаналізувати та розробити рекомендації щодо підвищення ефективності кредитування фізичних осіб;
- розробити заходи щодо підвищення попиту населення на кредитні послуги.

Інформаційною базою дипломної роботи є закони України, постанови правління національного банку України, накази президента, нормативно-правові акти, звітність банку ПАТ «Альфа-Банк» за 2013 – 2017 рр., наукові статті з даної тематики, спеціальні та періодичні видання зарубіжних і вітчизняних авторів.

Досліджувана тема знайшла відображення в працях багатьох українських і зарубіжних економістів, а зокрема А. Герасимовича, О. Дзюблюка, А. Лобанова, С. Гончарова, Р. Шевченка, О. Лаврушина, М. Ямпольського, В. Шимова, Т. Тука, І. Авансової, С. Башлая,

Є. Безкоровайного, Г. Карпенка, А. Мороза, Г. Шемшученко, А. Підвойного та ін.

Впровадження практичних рекомендацій, визначених в результаті проведеного дослідження, дозволить підвищити ефективність банківського управління кредитним портфелем.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧІ АСПЕКТИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Поняття та структура портфеля комерційного банку

Кредитування є найважливішим напрямком здійснюваних банком активних операцій. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та як складова частина активів банку, що має свій рівень дохідності та ризику. Видаючи кредити іншим банкам, фізичним та юридичним особам банк формує свій кредитний портфель. Кредитний портфель банку є вершиною кредитної діяльності. Саме якість всього кредитного портфеля визначає ефективність кредитної діяльності [11].

Бугель Ю.В. вважає, що кредитний портфель комерційного банку необхідно розглядати в широкому та вузькому значеннях. Кредитний портфель банку в широкому значенні – це комплексний інструмент управління (активами і пасивами) банку; у вузькому – набір кредитних інструментів для досягнення таких цілей, як: високий рівень доходу в поточному періоді; високий темп приросту очікуваного доходу в майбутній довгостроковій перспективі; мінімізація рівня ризиків кредитного портфеля; дотримання необхідної ліквідності кредитного портфеля; забезпечення максимального ефекту податкових пільг [12].

На мій погляд, заслуговує на увагу точка зору Голуб В.М. на кредитний портфель як важливий інструмент управління кредитною діяльністю комерційного банку, що має спрямовувати його стратегічну політику і поточну діяльність на виконання завдань державної кредитної політики. Для активізації ролі кредитного портфеля як інструмента підвищення дохідності від кредитних операцій науковцем запропоновано розглядати його з трьох позицій [13, с. 7].

По-перше, банк має формувати кредитний портфель за вимогами державної кредитної політики відповідно до його місця в її впровадженні.

По — друге, банк формує кредитний портфель до моменту укладання кредитних угод на основі обсягів і з урахуванням структури стратегічного кредитного портфеля, тобто згідно з державними пріоритетами.

По-третє, це — портфель фактично наданих кредитів, або фактичний кредитний портфель, що зараз є загальновизнаним.

Як економічна категорія кредитний портфель відтворює три ключові взаємопов'язані між собою аспекти банківської діяльності – дохідність, ліквідність і ризик.

Згідно із Положенням НБУ "Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями" кредитний портфель – сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики [14].

Тож узагальнюючи поняття кредитного портфеля можна сказати, кредитний портфель — це сукупність кредитів, наданих банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків. До заборгованості за кредитними операціями, що становлять кредитний портфель банку, належать (рис. 1.1):

- строкові депозити, розміщені в інших банках, і сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, надані іншим банкам, і сумнівна заборгованість за ними;
- вимоги, придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання, і сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, господарювання;
- надані за операціями РЕПО суб'єктам кредити, надані зарахованими векселями суб'єктам господарювання, та сумнівна заборгованість за ними;
- кредити суб'єктам господарювання в поточну та інвестиційну діяльність і сумнівна заборгованість за ними;

- кредити, надані органам державної влади та місцевого самоврядування, і сумнівна заборгованість за ними;
- кредити на поточні потреби та в інвестиційну діяльність, надані фізичним особам, і сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, надані за врахованими вексями фізичним особам, і сумнівна заборгованість за ними;
- кредити овердрафт, надані суб'єктам господарювання та фізичним особам;
- гарантії, поручительства, підтвержені акредитиви, акцепти та авалі, надані банкам;
- сумнівна заборгованість за виплаченими гарантіями, виданими банкам, фізичним особам і суб'єктам господарювання;
- гарантії та авалі, надані фізичним особам та суб'єктам господарювання;
- сумнівні гарантії, надані банкам, фізичним особам і суб'єктам господарювання;
- зобов'язання з кредитування, надані банкам, фізичним особам і суб'єктам господарювання. До розрахунку резерву береться 50 % від суми зобов'язань з кредитування, які обліковуються за позабалансовими рахунками «Зобов'язання з кредитування, що надані банкам», «Зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам».

Загальна сума кредитного портфеля визначається за балансовою вартістю всіх кредитів банку, в тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних, і вартістю позабалансових зобов'язань банку з кредитування.

На розмір і структуру кредитного портфеля впливають такі параметри:

- кредитна політика банку;
- досвід і кваліфікація працівників кредитного відділу;
- розмір і вартість кредитних ресурсів; вимоги й обмеження НБУ;
- рівень кредитного ризику.

Рис. 1.1. Види кредитних операцій, що формують кредитний портфель банку [29].

Банки з метою розрахунку обсягу резерву під кредитні ризики мають здійснювати класифікацію кредитного портфеля — оцінку рівня кредитного ризику за кожною кредитною операцією за такими параметрами:

- кредитоспроможність позичальника;
- стан обслуговування позичальником заборгованості та відсотків (комісій) за кредитом;
- рівень та якість забезпечення кредитної операції.

Порядок класифікації кредитного портфеля банку визначений Положенням НБУ «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», яке затверджено постановою від 30 червня 2016 р. № 351. За результатами класифікації кредитного портфеля визначається категорія кожної кредитної операції — «стандартна», «під контролем», «субстандартна», «сумнівна» чи «безнадійна».

Досвід роботи багатьох банків доводить, що оптимальною вважається така структура кредитного портфеля за рівнем ризику: «стандартні» кредити — 22 % від загальної суми кредитного портфеля; кредити «під контролем» — 38%; «субстандартні» кредити — 30%; «сумнівні» кредити — 5%; «безнадійні» кредити — 5%. [15].

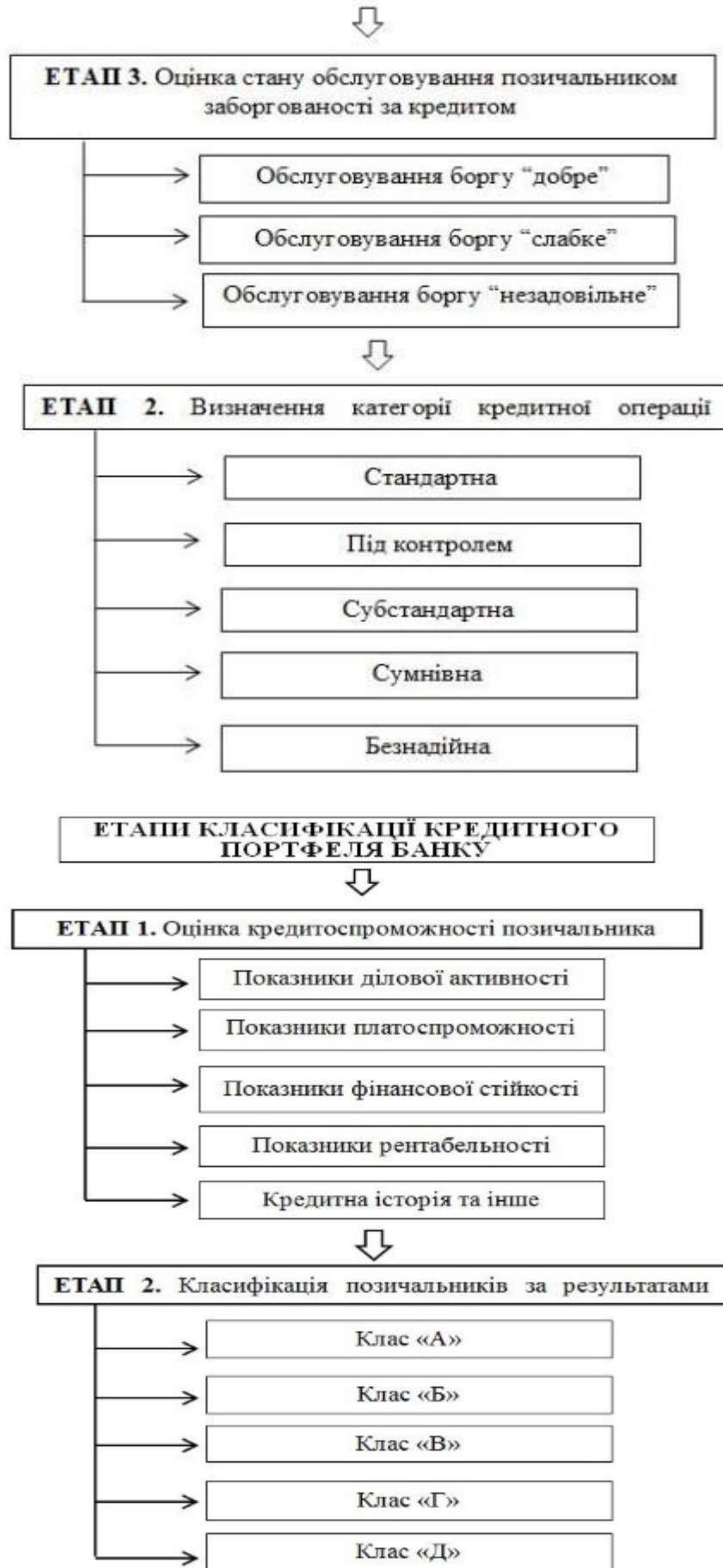

Рис. 1.2. Етапи класифікації кредитного портфеля банку

Згідно з «Положенням про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», яке затверджено постановою від 30 червня 2016 р. № 351», обсяг кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, в т.ч. прострочених, пролонгованих і сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, яка має свій рівень дохідності та відповідний рівень ризику.

Обсяг і структура кредитного портфеля банку визначаються такими чинниками: розмір банку (капіталу); правила регулювання банківської діяльності; офіційна кредитна політика банку; досвід і кваліфікація менеджерів; рівень дохідності різних напрямів розміщення коштів.

Структура кредитного портфеля банку залежить від: суб'єктів кредитування (юридичні та фізичні особи); стану обслуговування боргу (високий, добрий, задовільний, слабкий, незадовільний); класу боржника (клас боржника – юридичної особи (від 1 до 9) визначається в залежності від отриманого значення інтегрального показника фінансового стану боржника з урахуванням величини підприємства); категорії до V якості кредиту (від I, з урахуванням стану обслуговування боргу та класу боржника – юридичної особи); показника ризику кредиту, який залежить від фактичних значень інтегрального показника фінансового стану боржника юридичної чи фізичної особи, коефіцієнта покриття боргу, якості менеджменту боржника, ринків збуту продукції, наявності бізнес – планів, рейтингів боржника та інших подій та обставин, що можуть вплинути на своєчасність та повноту погашення боргу; видів економічної діяльності; валюти кредитування; строків кредитування тощо.

На конкурентоспроможність кредитного портфеля банку впливають такі чинники: ризиковість, ліквідність, дохідність, швидкість відновлення та ступінь оновлення кредитного портфеля. [16].

Таким чином, дотримання зазначених принципів може стати вагомим фактором забезпечення дієвості усього організаційно - економічного механізму формування кредитного портфеля комерційного банку. Це пов'язано із тим, що вони слугують вихідними умовами банківської діяльності, спрямованими на реалізацію тих завдань, які визначені стратегією кредитної політики, а відтак виступають основою самої технології управління кредитним портфелем.

1.2. Якість кредитного портфеля комерційного банку

Якість банківських активів, і перш за все кредитів, – один з найважливіших індикаторів стану банківського сектору та економіки в цілому. Прострочена заборгованість за кредитами найбільш яскраво свідчить про наявність проблем у кредитному портфелі банківської установи, оскільки вона є безпосереднім відображенням проблем позичальника і його неспроможності погасити борг перед банком.

Проведення оцінки якості кредитного портфеля потребує перш за все знання нормативно-правових та законодавчих актів, що регламентують кредитну діяльність банків України, знання значень нормативів кредитного ризику, що висуваються НБУ, здійснення їх постійного моніторингу для відстеження змін у нормативно-правовій базі, на якій ґрунтується контроль за станом кредитного портфеля банку. Все це повинно враховуватись на підготовчому етапі, який також передбачає підготовку звітності до подальшої аналітичної роботи: оцінку достовірності отриманих даних, їх групування. Також, важливо враховувати результати ретроспективного аналізу, що дасть змогу не лише оцінити ефективність вже проведеної аналітичної

роботи, а й врахувати при подальшому плануванні допущені раніше помилки і недоліки. Потім на основі опрацьованої первинної інформації необхідно відібрати необхідні показники, які характеризують кредитний портфель банку.

Важливим є аналіз структури кредитного портфеля банку за різними класифікаційними ознаками у динаміці, що дозволить визначити пріоритетні області кредитування банком, а також з'ясувати зв'язок змін у структурі кредитного портфеля та його якості, дослідивши зміни кожної з статей.

Таблиця 1.1

Характеристика завдань та етапів оцінювання якості кредитного портфеля банку

Завдання	Вихідна інформація	Інструментарій вирішення	Результат
1	2	3	4
Етап 1. Підготовчий			
1.1. Дослідження нормативно-правової бази	Закони та нормативно-правові акти	Аналіз нормативно-правової бази	Уточнення законодавчого забезпечення кредитної діяльності банку.
1.2. Збір і групування даних фінансової звітності	Дані форм фінансової звітності	Метод експертних оцінок, аналіз літературних джерел	Підготовка необхідних для оцінки даних
1.3. Дослідження основних параметрів діяльності банку	Дані форм фінансової звітності	Аналіз літературних джерел	Визначення основних напрямків діяльності банку
Етап 2. Основний			
2.1. Аналіз якості окремої позики	Дані клієнта, кредитна історія	Коефіцієнтний аналіз, скорингові оцінки, аналіз грошових потоків, тощо.	Оцінка стану позичальника повернути борг. Визначення категорії окремої кредитної операції
2.2. Аналіз структури та динаміки кредитного портфеля банку	Дані форм фінансової звітності	Показники динаміки та структури	Визначення абсолютних та відносних змін складових кредитного портфеля банку.

2.3. Коефіцієнтний аналіз кредитного портфеля банку	Дані форм фінансової звітності	Аналіз літературних джерел, факторний аналіз методом головних компонент, кореляційний аналіз	Розрахунок показників оцінки якості кредитного портфеля банку.
2.4. Побудова інтегрального таксономічного показника оцінки якості кредитного портфеля банку	Етап 2.3.	Метод таксономії	Формування інтегральних таксономічних показників оцінки якості кредитного портфеля банку
Етап 3. Ідентифікація факторів, які сприяли погіршенню(покращенню) якості кредитного портфеля			

3.1. Ідентифікація факторів зовнішнього середовища	Етап 1.-2., показники діяльності банків України	Аналіз Літературних джерел	Визначення чинників зовнішнього середовища, які впливають на якість кредитного портфеля
3.2. Ідентифікація внутрішньобанківських факторів	Етап 1.-2.	Аналіз літературних джерел	Визначення внутрішньобанківських чинників, які впливають на якість кредитного портфеля
Етап 4. Завершальний			
4.1. Інтерпретація результатів оцінки якості кредитного портфеля банку	Етап 2.-3.	Метод експертних оцінок	Інтерпретація результатів комплексної оцінки якості кредитного портфеля банку
4.2. Аналіз перспектив та пошук резервів покращення кредитної діяльності банку	Етап 1.-4.	Метод експертних оцінок	Визначення перспектив та пошук резервів кредитної діяльності банку, а також шляхів підвищення якості кредитного портфеля банку

4.3. Визначення адекватного розміру резервного фонду.	Етап 1.3., 2.	Нормативно- правові акти	Визначення розміру резервного фонду, адекватного ризикам кредитної діяльності.
---	---------------	--------------------------	--

[Розроблено автором, 34]

При оцінці кредитного портфеля обов'язковим є проведення коефіцієнтного аналізу, який повинен враховувати показники, що характеризують як ризиковість, так і дохідність, прибутковість та забезпеченість кредитного портфеля. За результатами аналізу структури та коефіцієнтного аналізу кредитного портфеля можна визначити пріоритетні напрямки розміщення кредитних ресурсів, ризикованість та ефективність кредитного портфеля [17,18]. Для забезпечення відбору найбільш інформативних показників, що характеризуватимуть якість кредитного портфеля, необхідно враховувати наявність причинно-наслідкові зв'язків між показниками та використати факторний аналіз метод головних компонент [19]. Для отримання комплексної оцінки якості кредитного портфеля доцільним є застосування інтегральних методів, зокрема методу таксономії.

Третій етап – ідентифікація факторів, які визначили якість кредитного портфеля банку. Врахування у аналізі кредитного портфеля банку чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що сприятиме прийняттю дієвих управлінських рішень, допоможе обрати ефективні шляхи покращення якості кредитного портфеля банку.

Четвертий етап є завершальним і передбачає інтерпретацію результатів попередніх етапів, підводяться підсумки та визначають стан кредитного портфеля. Аналізуються перспективи кредитної діяльності, здійснюється пошук резервів та заходів щодо підвищення дохідності та збалансованості, зниження

ризиків кредитного портфеля, визначається адекватний розмір резервного фонду для покриття ризиків кредитної діяльності банку.

Таким чином, визначено особливості оцінювання якості кредитного портфеля банку, що передбачають дотримання послідовності чотирьох етапів із використанням запропонованого інструментарію, і забезпечить відстеження динаміки якості кредитного портфеля та її причин, що слугуватиме основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Аналіз кредитного портфеля банку передбачає вирішення наступних завдань [20, 21]:

- відстеження змін динаміки і структури кредитних вкладень банку за різними ознаками;
- аналіз процентних доходів від кредитної діяльності банку;
- оцінка якості кредитного портфеля на основі аналізу та вимірювання кредитного ризику;
- прогнозування рівня індивідуального та портфельного кредитного ризиків на основі системного аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на нього;
- раннє виявлення кредитного ризику, своєчасна його оцінка і прийняття ефективних заходів для мінімізації фінансових втрат;
- формування рекомендацій щодо доцільності та своєчасності застосування інструментів регулювання кредитного ризику;
- визначення впливу розроблених рекомендацій на фактичний та прогнозний рівень кредитного ризику банку.

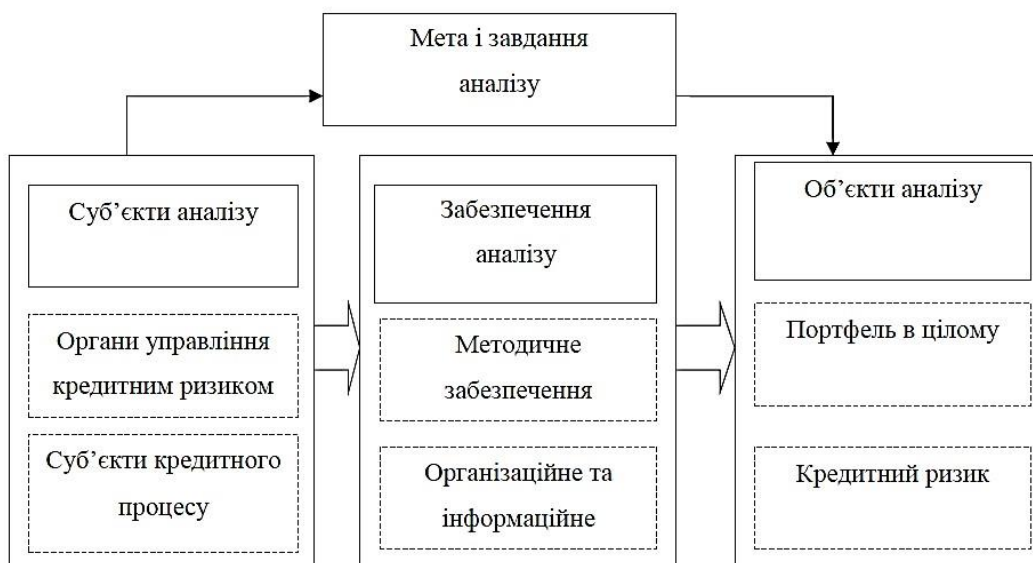

Рис. 1.3. Система аналізу кредитного портфеля банку [21, 23]

В залежності від завдань, що реалізуються аналізом кредитного портфеля банку, можна виділити наступні його види:

- інформаційний, що передбачає структуризацію, накопичення та оцінку інформації про кредитний портфель банку. Не передбачає спеціально організованого вивчення;
- базовий (фоновий), який має на меті виявлення нових проблем і небезпек, що підвищують рівень кредитного ризику до того, як вони стануть відомі на рівні управління ним. За рівнем кредитного ризику організується постійне спостереження за допомогою періодичного вимірювання показників, які достатньо повно його визначають;
- проблемний, що передбачає з'ясування закономірностей, процесів, небезпек, які виникають у ході кредитної діяльності банку та можуть призвести до появи проблемних кредитів та підвищення рівня портфельного кредитного ризику банку.

Елементом системи аналізу є його об'єкт, у межах даного дослідження це кредитний портфель банку як сукупність всіх наданих кредитів, та кредитний ризик.

Суб'єкти аналізу кредитного портфеля банку визначаються загальною системою ризик - менеджменту та організацією кредитного процесу в ньому.

Робота суб'єктів аналізу кредитного портфеля банку повинна мати комплексний характер, охоплювати всю організацію і зміст кредитної діяльності банку з метою оперативної діагностики стану об'єктів дослідження в динаміці, тим самим створюючи можливість запобігти або мінімізувати можливий деструктивний розвиток подій.

До принципів аналізу кредитного портфеля банку можна віднести:

- комплексність;
- систематичний характер;
- безперервність спостережень за проведенням кредитних операцій та укладанням кредитних угод, а також оперативність отримання необхідної інформації.

Методичне забезпечення аналізу передбачає застосування відповідного інструментарію. Інструментарій аналізу кредитного портфеля банку повинен забезпечити можливість [22, 21]:

- вимірювання параметрів кредитного портфеля з залученням технологій наукового дослідження, з використанням системи добре розроблених критеріїв і показників;
- аналізу динаміки, тобто коли в якості підстави для експертизи використовуються дані про динаміку розвитку об'єкта в часі;
- порівняння, коли в якості підстави для експертизи вибираються результати ідентичного обстеження іншого об'єкта аналізу. Вивчення двох або

декількох об'єктів проводиться паралельно, одним інструментарієм, в один і той же час.

Базовими інструментами аналізу є дослідження динаміки і структури кредитного портфеля, коефіцієнтний аналіз ризику та дохідності кредитного портфеля, оцінка фактичного та прогнозного рівнів кредитного ризику банку та його прогнозування.

Найпоширенішими інструментами для дослідження динаміки і структури кредитного портфеля є вертикальний та горизонтальний аналіз.

Горизонтальний (або трендовий аналіз) дає можливість дослідити динаміку кредитного портфеля банку в цілому та його окремих статей. У процесі використання цього виду аналізу розраховується абсолютний приріст, темпи приросту окремих статей за ряд періодів і визначаються тенденції їх розвитку.

Вертикальний (або структурний) аналіз ґрунтується на структурному дослідженні кредитного портфеля. В процесі такого аналізу визначається частка окремої статті в загальній сумі кредитного портфеля. Під час аналізу кредитного портфеля у розрізі строків кредитування особливу увагу приділяють частці прострочених, пролонгованих і сумнівних кредитів.

Результати аналізу зводяться до аналітичної таблиці.

Таким чином, система аналізу кредитного портфеля банку є системою з певним набором елементів, а саме: мета, об'єкт, суб'єкт і механізм. Базовими інструментами аналізу є дослідження динаміки і структури кредитного портфеля, коефіцієнтний аналіз ризику та дохідності кредитного портфеля, оцінка фактичного та прогнозного рівнів кредитного ризику банку та його прогнозування.

1.3. Нормативно-законодавче регулювання управління кредитним портфелем комерційного банку

Ефективне функціонування банківської системи України багато в чому визначається рівнем її правової основи і неможливе без визначення правового статусу суб'єктів кредитної системи та детального регламентування різних аспектів банківської діяльності. Створення повноцінного банківського законодавства є запорукою належного управління економікою держави, побудови механізму сучасної кредитної системи України і формування правової держави.

Банківська система України функціонує на підставі цілої системи нормативно-правових актів, яка визначається терміном «банківське законодавство». Загалом його можна визначити як систему нормативних актів, що містять норми, котрі регулюють діяльність банків та інших кредитнофінансових інститутів, а також їх взаємовідносини з клієнтами (відносини при встановленні структури й функцій кредитно-банківської системи, здійсненні основних банківських операцій, питання правового регулювання розрахункових, кредитних, валютних відносин та операцій із цінними паперами, а також організацію банківського контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств, організацій).

Загальні питання утворення та функціонування банківської системи визначаються в Конституції України (статті 86, 93, 100, 106), ГК України, законах України від 07.12.2000 р. "Про банки і банківську діяльність" (далі - Закон "Про банки"), від 20.05.1999 р. "Про Національний банк України" (далі - Закон "Про НБУ") [1, 2, 3].

Державне регулювання банківської діяльності здійснюється на підставі як названих законів, так і більшості нормативних актів Національного банку України (далі - НБУ).

Національний банк України, спираючись на законодавчу базу й світовий банківський досвід, зокрема рекомендації Базельського комітету з банківського нагляду, визначає декілька основних напрямків регулювання діяльності банків:

а) порядок реєстрації банків у Республіканській книзі реєстрації банків, валютних бірж та інших фінансово-кредитних установ. Створення й реєстрація комерційних банків в Україні регулюються Положенням про створення і реєстрацію комерційних банків, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 27 березня 1996 р. № 77. Рішення про реєстрацію комерційного банку, створеного за участю іноземного капіталу, приймає Правління Національного банку України, а комерційного банку, створеного за участю вітчизняного капіталу, — Комісія з питань нагляду і регулювання діяльності банків.

б) порядок надання банкам ліцензій на здійснення банківської діяльності. Ліцензування банків регулюється Положенням про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, постанова НБУ від 8 вересня 2011 р. № 306. Комерційні банки мають право здійснювати банківські операції тільки після отримання відповідної ліцензії Національного банку.

в) правила, що регламентують діяльність банків у вигляді інструкцій, положень, рекомендацій, наприклад Інструкція НБУ "Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні" від 29 січня 2017 р. № 148, внутрішньобанківського Положення про кредитування тощо.

г) принципи й стандарти бухгалтерського обліку та звітності в банках. З початку 1998 р. у банківській системі України запроваджено облік і звітність за міжнародними стандартами (МСБО).

д) економічні нормативи, що регламентують діяльність комерційних банків і порядок контролю за їх дотриманням.

е) методи банківського нагляду, порядок визначення рейтингової оцінки діяльності банків, а також форми наглядового реагування, тобто впливу на банки.

ж) порядок страхування банківських ризиків. Згідно з вимогами Національного банку України комерційні банки зобов'язані створювати страховий резерв (загальний та спеціальний) для відшкодування можливих збитків, що виникають в результаті кредитної діяльності. Розмір страхового резерву визначається загальною сумою всіх позичок (за деяким винятком), кваліфікованих за ступенем ризику та зважених на коефіцієнти ризику (табл. 1. 1). Страховий резерв використовується на покриття безнадійної кредитної заборгованості.

з) порядок гарантування (страхування) банківських депозитів.

и) механізм реорганізації та ліквідації банків.

Реорганізація комерційного банку може бути здійснена:

- за ініціативою акціонерів комерційного банку; за
- за рішенням Правління Національного банку України;
- рішенням Арбітражного суду.

Нормативні документи НБУ передбачають такі форми реорганізації банку: злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення. Рішення про ліквідацію комерційного банку приймає Правління Національного банку України. Постановою Правління відкликається ліцензія на право здійснення всіх банківських операцій, призначається ліквідатор (ліквідаційна комісія), а також припиняються повноваження правління, ради комерційного банку і його загальних зборів.

На підставі рішення Національного банку ліквідатор (ліквідаційна комісія) проводить реорганізацію комерційного банку або його продаж. Ліквідація комерційного банку вважається завершеною з моменту внесення запису про це до Республіканської книги реєстрації банків, валютних бірж та інших фінансово-кредитних установ.

Реєстрація банків і ліцензування їх діяльності регулюється Положенням про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затвердженим постановою Правління Національного банку України № 306 від 08.09.2011 р. (далі - ПП НБУ про реєстрацію № 306).

Нагляд за діяльністю банків НБУ регламентовано, крім законів "Про банки", "Про НБУ", такими основними нормативними актами: Декретом Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 р. № 15-93 "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" (далі - Декрет Кабінету Міністрів України № 15-93), Положенням про планування та порядок проведення інспекційних перевірок, затвердженим ПП НБУ № 276 від 17.07.2001 р., Положенням про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства, затвердженим ПП НБУ № 369 від 20.08.2001 р.

Регулювання кредитних правовідносин в Україні здійснюється на основі положень Цивільного кодексу України, Закону України "Про банки і банківську діяльність" та нормативно-правових актів Національного банку України, внутрішньобанківських положень "Про кредитування".

Як відомо, норми відчизняного законодавства України, зокрема чинного Цивільного кодексу України щодо відносин позики і кредитування (глави 32, 33) мають архаїчний характер і не відповідають сучасним потребам. Свого часу вони були значною мірою спрямовані на врегулювання порядку надання державними банками кредитів державним підприємствам та

організаціям і не були пристосовані до ринкових умов господарювання. Положення Національного банку України “Про кредитування” також не забезпечує належного регулювання кредитних відносин, враховуючи, що цей аспект має статус підзаконного, що визначає лише деякі організаційні аспекти кредитування і не має концептуального характеру.

Закон “Про банки і банківську діяльність” запровадив новий підхід до юридичного змісту кредиту в банківській діяльності. Концептуально він полягає у переході від регулювання суто кредиту у розумінні Цивільного кодексу України, що надається на підставі кредитного договору, до регулювання всіх без винятку кредитних операцій банків.

Відповідно до Закону “Про банки і банківську діяльність” одним з основних пріоритетів регулювання діяльності банків як специфічних господарських утворень, що оперують чужими коштами, є захист прав вкладників. З цієї точки зору не існує принципової різниці в тому, яким чином банк надає кошти іншій особі-позичальнику — у вигляді кредиту, лізингу, факторингу, врахування векселів, операцій з цінними паперами тощо. Всі ці операції та подібні ним є формою кредитування банком позичальника і створюють ризики для вкладників банку. Виходячи з цього, концепція регулювання всього комплексу кредитних операцій банку і нагляду за ними вбачається найбільш оптимальним підходом у контексті регулювання банківської діяльності.

Враховуючи положення статей 47, 49 закону “Про банки і банківську діяльність”, під кредитною слід розуміти одну з нижченаведених операцій банку:

а) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик (здійснюється виключно банками на підставі банківської ліцензії);

- б) організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів;
- в) здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);
- г) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;
- д) придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);
- е) лізинг.

Регулювання кредитних операцій має ґрунтуватися на поєднанні інтересів банку, його акціонерів, вкладників та позичальників із врахуванням загальнодержавних інтересів. Поєднання цих інтересів неможливе без законодавчого закріплення принципу підвищеної відповідальності позичальника за повернення кредиту і закріплення вимог для за-побігання підвищенню кредитних ризиків. Ця проблема виходить за межі сфери застосування Закону “Про банки і банківську діяльність”. На нашу думку, вона має бути предметом регулювання спеціального закону — “Про банківський кредит” або “Про кредитні операції банку”.

Закон України “Про банки і банківську діяльність” (стаття 49) і Положення “Про кредитування” передбачають необхідність здійснення аналізу кредитоспроможності позичальника, оцінки кредитних ризиків і перевірки забезпечення. Однак чинне законодавство України не визначає конкретних зобов'язань банку здійснити певні заходи з цією метою в межах переддоговірних відносин. Порядок проведення переддоговірних відносин з приводу надання банком кредиту фактично залишається нерегульованим у системному вигляді. Тому з метою забезпечення виконання основних принципів банківського кредитування (у тому числі забезпечення прав та інтересів банків та їх вкладників) необхідно закріпити конкретні вимоги до

порядку здійснення між банком і позичальником переддоговірних відносин. Встановлення таких вимог можна здійснити на законодавчому рівні у межах запропонованого вище акту про банківський кредит.

Для подальшого розвитку банківської системи важливе значення має запровадження вдосконалених механізмів забезпечення виконання зобов'язань. Статтею 49 Закону України “Про банки і банківську діяльність” встановлено, що банк зобов'язаний при наданні кредиту дотримуватися принципу забезпечення. Однак проблема забезпечення виконання зобов'язань виходить за межі кредитування і поширюється практично на всі види активних операцій банку.

У сфері кредитних відносин у відповідності до банківських Положення “Про кредитування” застосовуються такі способи забезпечення як: неустойка (штрафи, пені), застава, поручительство, гарантія. Оскільки неустойка є санкцією за невиконання або неналежне виконання договірних зобов'язань, її особливість полягає у тому, що її стягнення не звільняє боржника від виконання в натурі забезпеченого нею зобов'язання. Виходячи з цього, необхідно законодавчо встановити, що неустойка може застосовуватися як спосіб забезпечення при наданні кредиту лише у поєднанні з іншим засобом забезпечення виконання зобов'язань.

Найпоширенішим у банківській практиці способом забезпечення, як відомо, є застава. Згідно Закону України “Про заставу” кредитор має право в разі невиконання боржником забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами. Застава є єдиним способом забезпечення, що має відповідний механізм реалізації у відповідності до закону “Про заставу”. Тому ефективність правового регулювання відносин щодо застави має суттєве значення для забезпечення ефективності діяльності банку, оскільки застава на даний момент

є основною формою забезпечення позичальником виконання своїх зобов'язань перед банком. З огляду на потреби практики є доцільним застосувати комплексний підхід до врегулювання проблем забезпечення кредитів шляхом прийняття спеціального закону "Про забезпечення виконання зобов'язань", в основу якого можна покласти такі концептуальні підходи:

а) цей закон застосовується до регулювання правовідносин, що виникають на підставі договору і стосуються надання майна та майнових прав у забезпечення належного виконання зобов'язань. Такий підхід підкреслює більш широкий та узагальнений зміст концепції забезпечення і передбачає охоплення ширшого спектру майна, яке може бути предметом забезпечення, ніж того, що може бути предметом застави у відповідності до чинного законодавства

України;

б) даний законодавчий акт має визначати черговість задоволення вимог забезпечених сторін за рахунок предмета забезпечення, процедуру розкриття інформації і внесення повідомлень про забезпечення (оприлюднення забезпечення) та правові засади звернення стягнення на предмет забезпечення. Його дія має поширюватись також на угоди уступки вимоги кредитора, купівлі-продажу з правом утримання товару продавцем чи повернення продавцю права власності на цей товар, лізингу (оренди) чи будь-які інші угоди, незалежно від їх форми і назви, які спрямовані на забезпечення виконання основного зобов'язання майном;

в) предметом забезпечення може бути будь-яка власність, матеріальна або нематеріальна, існуюча або майбутня, рухоме чи нерухоме майно, речі або права (земля, будівлі, житлові приміщення, залишки коштів на рахунках в банках та в інших фінансово-кредитних установах, корпоративні документи та ін.);

г) забезпечення є речовим правом, за допомогою якого має досягатись виконання основного зобов'язання. Забезпеченими можуть бути будь-які види зобов'язань, включаючи існуючі та майбутні, прийняті під умовою та безумовні, подільні та неподільні, чітко визначеного чи змінюваного розміру, виражені в національній чи іноземній валюті, а також зобов'язання вчинити певні дії чи утриматися від їх вчинення. Забезпечення повинно покривати основне зобов'язання у всіх його вимірах і проявах. Забезпечене зобов'язання включає в себе нараховані, але не сплачені відсотки, витрати, здійснені кредитором у зв'язку з вступом у володіння та продажем предмета забезпечення після невиконання або неналежного виконання боржником основного зобов'язання;

д) предметом забезпечення може бути майно, яке індивідуально визначене або визначене родовими ознаками чи наділене універсальними ознаками для даного роду активів. Дійсні права боржника на предмет забезпечення можуть бути реалізовані ним в будь-який спосіб, включаючи продаж відповідного майна, його передачу в лізинг (оренду) чи в забезпечення іншого зобов'язання. Якщо боржник вчиняє подібні дії, право вимоги забезпеченої сторони продовжує поширюватися на предмет забезпечення, включаючи доходи (надходження) від початкового предмета забезпечення;

ж) забезпечення є дійсним і підлягає виконанню за умов, що договір про забезпечення вступив в силу, боржник має законні права на предмет забезпечення та існує основне зобов'язання. Не повинно вимагатись укладення договору про забезпечення у нотаріальній формі, оскільки цей захід лише звужує свободу укладення договору і збільшує витрати на його оформлення. Договір про забезпечення має містити опис предмета забезпечення, бути описаний в договорі про забезпечення шляхом визначення його класу, типу, виду та ін.;

з) забезпечення вважається оприлюдненим на момент, коли повідомлення про створення забезпечення внесено до реєстру. Пропонується на базі існуючих реєстрів застав створити єдиний реєстр забезпечень та прав вимоги на майно.

У відповідності до міжнародних стандартів слід також змінити спосіб функціонування цього реєстру з механізму реєстрації, який по суті є дозвільним способом, на механізм внесення повідомлень, який не передбачає надання реєстраційного дозволу, а вимагає внесення інформації про забезпечення до реєстру за фактом її подання. Внесене до реєстру повідомлення визначає пріоритет забезпечення та вимог забезпеченої сторони на відповідне майно;

е) ефективність забезпечення обумовлене існуванням дійової системи звернення стягнення на предмет забезпечення. Зокрема, може бути запропонований позасудовий механізм прийняття рішення про звернення стягнення на підставі рішення приватного арбітражу (третейського суду). У будь-якому разі, якщо боржник не виконує або неналежним чином виконує основне зобов'язання, забезпечена сторона вправі вступити у володіння предметом забезпечення і реалізувати його для задоволення своїх вимог.

Важливим напрямом вдосконалення законодавства про банки і банківську діяльність є розмежування повноважень по нагляду за ринком фінансових послуг. 12 липня 2001 р. був прийнятий Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, предметом регулювання якого є надання фінансових послуг і контроль за діяльністю фінансових установ. Згідно положень цього акту фінансовою установою є юридична особа, яка надає одну чи декілька фінансових послуг. До таких установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг.

Згідно статті 4 зазначеного закону до фінансових послуг, зокрема належать операції, які у відповідності до статті 47 Закону України “Про банки і банківську діяльність” є банківськими, а саме: 1) випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків; 2) довірче управління фінансовими активами; 3) діяльність з обміну валют; 4) залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення (прийом депозитів); 5) фінансовий лізинг; 6) надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту; 7) надання гарантій та поручительств; 8) переказ грошей; 9) торгівля цінними паперами; 10) факторинг;

Сучасна система правового регулювання діяльності банку за допомогою норм, встановлених державою і його уповноваженими органами, не може регламентувати всіх особливостей виникаючих при цьому відносин. Більше того, держава і не переслідує такої мети. Визнаючи за господарюючими суб'єктами (банками) право самим заповнити прогалини в нормативній регламентації, законодавець надав їм можливість приймати внутрішні (локальні) нормативні акти, виходячи зі своєї структури і специфіки здійснюваної діяльності.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ НА ПРИКЛАДІ ПАТ "АЛЬФА-БАНК"

2.1. Загальна характеристика діяльності банку

Публічне акціонерне товариство АЛЬФА-БАНК (скорочена назва - ПАТ АЛЬФА-БАНК), зареєстровано Національним банком України 26 січня 2001 року за №158. Банк є резидентом України. Головна установа ПАТ «АльфаБанк» знаходиться в місті Київ.

Істотною часткою акцій банку на кінець звітного періоду володіли наступні акціонери:

- АВН Ukraine Limited (Кіпр) - пряма участь в розмірі 80,1% статутного капіталу Банку. АВН Ukraine Limited є материнською компанією та крупним іноземним інвестором ПАТ «Альфа-Банк».

- Відкрите акціонерне товариство «Альфа-Банк» (Росія) - пряма участь в розмірі 19,9% статутного капіталу банку.

Кінцевими власниками Банку є 7 фізичні особи. Кожна з фізичних осіб не має окремого контрольного голосу в Банку або вирішального впливу на керівництво банку. В 2017 році ніяких змін серед власників акцій, яким належить 10 і більше відсотків голосуючих акцій не було.

Стратегічною метою Банку є розвиток великого універсального банку, який працює у всіх сегментах. Основна діяльність Банку включає надання банківських послуг юридичним та фізичним особам на території всієї України. Ці послуги включають залучення грошових коштів, депозитів, надання кредитів, авансів, інвестування в цінні папери, здійснення грошових переказів по Україні та за її межі, а також валютно-обмінні операції.

До системи Банку на кінець звітного 2017 року входять Головний офіс та 103 відділення, які надають послуги у різних областях України та забезпечують його діяльність (у 2016 році - Головний офіс та 97 відділень). На 31 грудня 2017 року загальна чисельність співробітників Банку складала 4 884 особи, а на 31 грудня 2016 року - 4 352 осіб.

В 2016 році ПАТ «АЛЬФА-БАНК» і ПАТ «УКРСОЦБАНК» стали банками, які мають спільного контролера, що у відповідності до законодавства

України є ознакою наявності банківської групи. Відповідно до вимог Положення про порядок регулювання діяльності банківських груп, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 20 червня 2012 року № 254, складається звітність банківської групи, до складу якої станом на 31.12.2017 року також включено ПрАТ «Страхова компанія «Альфа Страхування», ТОВ «СІБ КУА «УКРСОЦ НЕРУХОМІСТЬ», ТОВ «ПАРИТЕТ ФІНАНС».

Основними видами діяльності ПАТ «Альфа-Банк» є:

- надання кредитів та структурованого фінансування;
- відкриття поточних, депозитних та накопичувальних рахунків;
- здійснення операцій з валютою та дорогоцінними металами;
- надання консультаційних та інформаційних послуг

щодо банківських операцій;

- здійснення грошових переказів і міжнародних розрахунків;
- випуск банківських платіжних карток, проведення операцій з ними;
- проведення операцій на грошовому ринку і на ринках цінних паперів;
- здійснення інвестиційної діяльності;
- надання торгового фінансування;
- проведення документарних операцій;
- розрахунково-касове обслуговування.

Діяльність банку регулюється банківською ліцензією на право надання банківських послуг, визначених частиною третьою статті 47 Закону України «Про банки та банківську діяльність» за №61 від 05 жовтня 2011 та Генеральною ліцензією №61 від 05 жовтня 2011 року на право здійснення валютних операцій.

Банк велику увагу приділяє захисту інтересів своїх вкладників, особливо фізичних осіб, завжди своєчасно розраховується по залученим коштам фізичних осіб. Так, банк регулярно вносить збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, постійним учасником якого є 1999 року.

Організаційна структура управління банком відноситься до типу лінійно-функціональної (додаток А). Головне призначення організаційної структури управління – забезпечити ефективну діяльність управлінського персоналу.

Відповідно до законодавства України та Статуту в банку створюються і діють такі органи управління: Загальні збори акціонерів, Спостережна Рада, Правління Банку. Органом контролю банку є Ревізійна комісія і служба внутрішнього аудиту.

Загальні збори акціонерів - вищий орган управління, який може вирішувати будь-які питання діяльності Банку. Питання виключної компетенції Загальних зборів акціонерів визначені в Статуті Банку.

Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368 (із змінами та доповненнями), встановлені такі нормативи капіталу:

- мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1);
- адекватності регулятивного капіталу (Н2);
- співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3)

[60, с.115].

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1) має становити 120 000 тисяч гривень.

Станом на 31 грудня 2017 року ПАТ «Альфа-Банк» має наступні показники щодо регулятивного капіталу:

- обсяг регулятивного капіталу склав 4 803 291 тисяч гривень, при мінімально допустимому розмірі -120 000 тисяч гривень;
- адекватність регулятивного капіталу складає 18,49%, при нормативному значенні не менше 10%;
- співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів банку складає 16,98%, при нормативному значенні не менше 9%.

Станом за звітну дату 31.12.2017 банк мав наступні показники щодо регулятивного капіталу:

□ обсяг регулятивного капіталу, якій розрахований на підставі вимог Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368 (із змінами та доповненнями), складає 4 901 721 тис. грн., при мінімально допустимому розмірі – 120 млн. грн.;

□ адекватність регулятивного капіталу складає 11,61%, при нормативному значенні не менше 10%;

□ співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів банку складає 13,96%, при нормативному значенні не менше 9%.

Протягом 2015-2017 року банк не порушував вимоги Національного банку України щодо граничних значень нормативу капіталу банку (Н1), а також нормативу адекватності регулятивного капіталу банку (Н2) та співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3).

ПАТ «Альфа-Банк» є одним з провідних банків за об'ємами депозитного та кредитного портфелів серед банків України.

ПАТ «Альфа-Банк» посів друге місце в рейтингу «20 найефективніших банків України», який опублікував журнал Forbes Україна у 2017 році, шосте місце за стійкістю за підсумками 3 кварталу 2017 року. Фінансовий портал «Мінфін», сьома позиція в підсумковому рейтингу серед банківських установ в

лонг-листі найбільших компаній країни. У рейтингу найбільших компаній -77 місце з 200 можливих. Forbes.

Гран-прі за впровадження інновацій, мультимедійне оформлення, бездоганний стиль і якість контенту Річного звіту Альфа-Банку «Майбутнє в твоїх руках». "Краще корпоративне медіа України 2017".

Рейтингове агентство «Експерт-Рейтинг» підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг Альфа-Банку Україна та довгостроковий кредитний рейтинг облігацій Альфа-Банку Україна серій М, N, O, P на рівні «uaAAA» за національною шкалою. Банк або окремий борговий інструмент з рейтингом «uaAAA» характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами.

Ефективність банків оцінювали, виходячи з чотирьох показників, розрахованих на основі офіційної звітності банків за 2017 рік:

- рентабельність активів (чистий прибуток/активи),
- рентабельність капіталу (чистий прибуток/власний капітал),
- коефіцієнт ефективності (операційні витрати/операційні доходи),
- чиста процентна маржа (чистий процентний дохід/активи, що приносять дохід).

Отже, об'єктом дослідження в роботі виступає один з провідних банків України ПАТ «Альфа-Банк», універсальний комерційний банк, який входить до складу міжнародного консорціуму «Альфа-Груп», який входить у приватну інвестиційну холдингову компанію АВН Holdings SA (АВНН).

Банк займає лідируючі позиції в усіх сегментах банківського ринку України. Згідно з рейтингом Національного Банку України Альфа-Банк Україна входить до ТОП-10 найбільших банків країни за розміром активів і є одним з лідерів за обсягом коштів юридичних осіб та темпам приросту коштів фізичних

осіб.

Стратегічна мета банку – побудова великого універсального банку, який працює у всіх сегментах. Альфа-Банк – один з найбільших гравців на ринку кредитування фізичних осіб. Банк був заснований в листопаді 1992 року під назвою ТОВ Комерційний Банк Сприяння Споживачам «Віто». З січня 2001 року він називається «Альфа-Банк». У серпні 2009 року ЗАТ «Альфа-Банк» змінив тип суспільства на Публічне акціонерне.

2.2. Аналіз фінансового стану ПАТ «Альфа-Банк»

Фінансовий стан банку - це комплексне поняття, яке відображає систему показників, які характеризують наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Огляд методичної літератури з аналізу банківської діяльності та ознайомлення з практикою безпосередньо в банках свідчить, що на сьогодні єдина система показників, які в узагальнюючому вигляді характеризують їх фінансовий стан, остаточно ще не склалася. Кожний банк використовує свої самостійно розроблені методики, що включають різні показники, які часто суттєво різняться [8, с.321].

Головним показником, що характеризує наявність фінансових ресурсів банку є капітал. Проведемо аналіз капіталу на основі консолідованого звіту ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 рік, що наведений у таблиці 2.1.

Вирізняють акціонерний капітал, балансовий капітал та регулятивний капітал. Акціонерний капітал (статутний фонд) формується за рахунок мобілізації комерційним банком коштів від випуску і розміщення власних

акцій. Балансовий капітал показує частку майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства.

Регулятивний капітал один із найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільності банківської діяльності. Р.к. банку складається із основного та додаткового капіталу.

Динаміка акціонерного капіталу ПАТ «Альфа-Банк» за 2013-2017 рр. зображена на рис. 2.1.

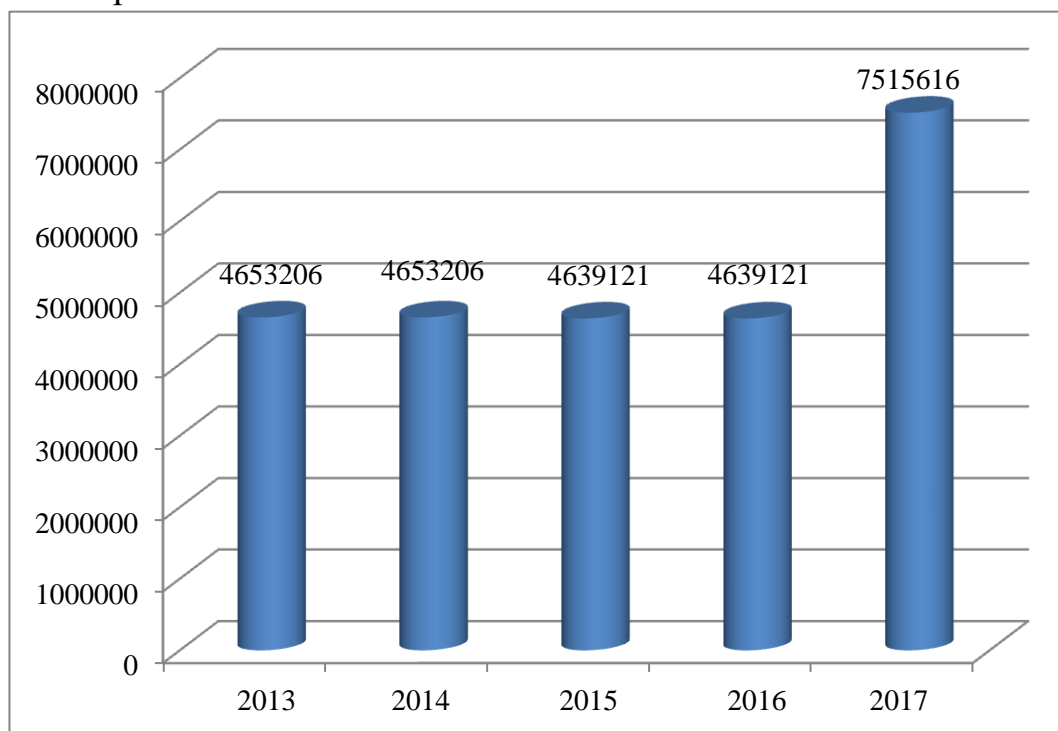

Рис. 2.1 Динаміка акціонерного капіталу ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 рр., тис.грн.

Згідно рисунка можна говорити про зростання величини акціонерного капіталу ПАТ «АЛЬФА-БАНК» з величини 4639121 тис.грн в 2016 році до 7515616 тис.грн в 2017 році у зв'язку з постановою Національного банку України № 58 « Про збільшення капіталу банків України» від 04.02.2017 та за

рахунок додаткової емісії акцій банку. Відповідно вимогам постанови НБУ статутний капітал банку має збільшитись до 120 мільйонів гривень, показник статутного капіталу ПАТ «Альфа-Банк» відповідає нормам чинного законодавства.

Балансовий капітал банку включає в себе власні кошти банку та його прибуток. Обидва параметра відображаються в балансі.

Показник балансового капіталу використовується для визначення ринкової вартості банку, порівняння і оцінки його капіталізації. Зазвичай розраховується як сума статутного та додаткового капіталу, прибутків звітного періоду та минулих років, резервних фондів.

Динаміка балансового капіталу ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 рр зображена на рис. 2.2.

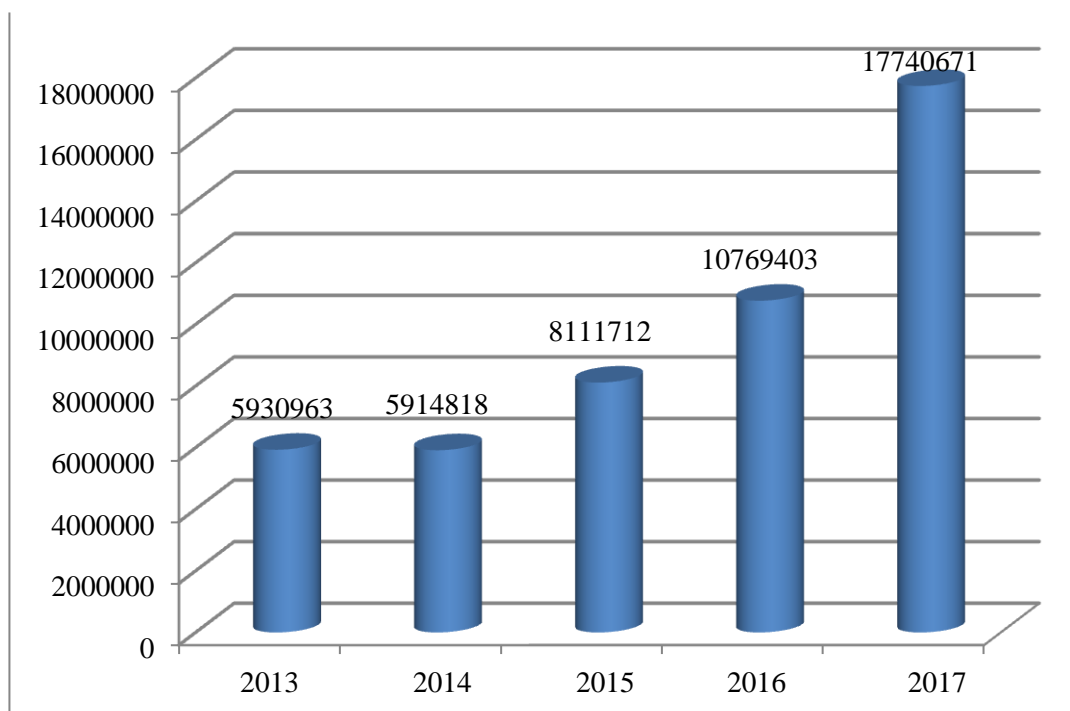

Рис. 2.2 Динаміка балансового капіталу ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 рр., тис.грн.

За даними рисунку видно чітку динаміку зростання балансового капіталу банку в усьому звітньому періоді, головною причиною даної динаміки стало збільшення акціонерного капіталу.

Регулятивний капітал є одним із найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків. Він є базою для розрахунку економічних нормативів.

Регулятивний капітал банку складається з основного капіталу (1-ий рівень) та додаткового капіталу (2-ий рівень). Структура регулятивного капіталу ПАТ «Альфа-банк» за 2013-2017 рр. показана в табл. 2.1. та на рис. 2.3

Динаміка величини регулятивного капіталу за 2013-2017 рр. відображена на рис. 2.3

Таблиця 2.1

Структура регулятивного капіталу ПАТ «Альфа-банк» за 2013-2017 рр., тис.грн.

У тисячах гривень	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Фактично сплачений зареєстрований статутний капітал	4639121	4639121	4 639121	4639121	7515616
Резерви, що створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку	229 888	247 335	294 048	294 048	294 047
Зменшення основного капіталу	(1162245)	(1275651)	(4552478)	(6624222)	(101841401)
Розрахунковий збиток	0	0	0	0	0
Усього основного капіталу	3706764	3610812	380391	1691053	94031738
Резерви під стандартну заборгованість	36 560	48 366	294 047	294048	294048
Результат переоцінки основних засобів	93 010	93 010	93 010	93 010	93 010

Субординований борг, що враховується до капіталу	1050682	1051103	2447366	13595431	200033
Усього додаткового капіталу	1180252	1192479	2934423	13982489	587091
Усього регулятивного капіталу	4887016	4803291	6184229	3498158	4901721

За даними таблиці можна зробити висновок, що величина регулятивного капіталу за весь аналізований період поступово зростала. У 2015 році величина показника регулятивного капіталу була найбільшою та склала 6184229 тис. грн. Регулятивний капітал – це показник реальної можливості банківської установи справлятися з ризиками (як зовнішніми, так і внутрішніми), виникаючими під час бізнес-діяльності самого банку. Збільшення показника свідчить про правильні рішення в політиці управління кредитним портфелем банку.

За даними рисунку можна зробити висновок, що величина регулятивного капіталу в перші два роки аналізованого періоду знаходилась практично на рівні. У 2016 році величина регулятивного капіталу істотно скоротилась, сороченя склало 56,6 % порівнюючи з попереднім періодом, але знаходиться в межах нормативу, у 2017 році величина показника регулятивного капіталу досягла та перевищила межу позначок попередніх періодів, що свідчить про збільшення показника фінансової стійкості та стабільності діяльності банку.

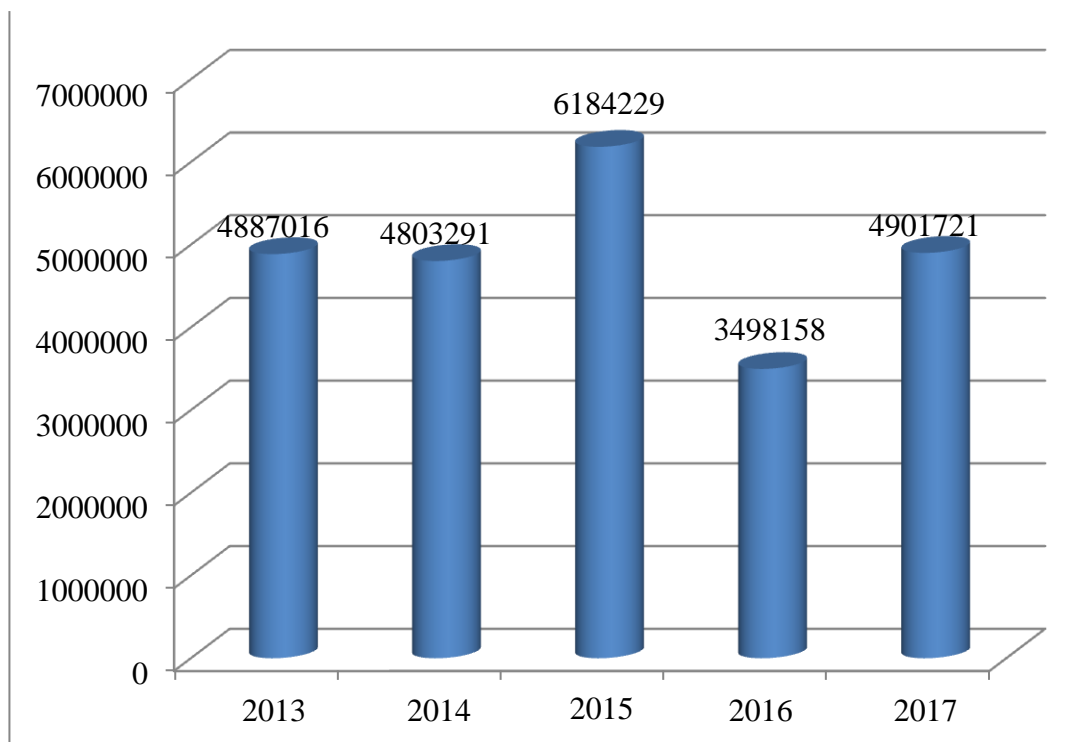

Рис. 2.3 Динаміка регулятивного капіталу ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 рр., тис.грн.

Наступним етапом аналізу фінансового стану банку є оцінка його фінансової стійкості. Розрахунки проведені в таблиці у табл. 2.2.

З наведених у таблиці даних видно, що коефіцієнт надійності (співвідношення капіталу банку і залучених коштів за мінімально допустимого значення не менше 5,0 %) має тенденцію зростання. За весь проаналізований період значення показника поступово зростало з 0,46 у 2013 році до 618,76 у 2017 році, лише у 2015 видно зниження показника до 4,06 через зниження величини власного капіталу до 2 062 759 тис. грн. та зниження величини залучених коштів до 6 772 668 тис грн. Зниження показника у 2015 році пов'язане з нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні.

Таблиця 2.2

Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості ПАТ «АЛЬФА-БАНК» в 2013-2017 рр.

Назва показників	Умовн і познач ення	Рік					Абсолютне відхилення				Відхилен ня 2017 від 2013, %
		2013	2014	2015	2016	2017	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2013	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Вихідні дані, тис, грн.											
1. Власний капітал	К	4081898	4102065	2062759	2623703	3311724	20167	- 2039306	560944	-770174	123,26
2. Засновницький (акціонерний) капітал	Какц	4653206	4653206	4639121	4639121	7515616	0	-14085	0	2862410	61,91
3. Залучені кошти	Зк	2189798 4	2147548 9	6772668	7 598 698	519 536	-422495	- 1470282 1	826030	- 2137844 8	4214,9
4. Активи загальні	Аз	2572988 2	2557755 4	3524437 8	4236313 1	3895391 4	-152328	9666824	7118753	1322403 2	66,05
5. Активи дохідні	Ад	1938218 6	1906829 6	2750480 1	3265793 8	3103410 7	-313890	8436505	5153137	1165192 1	62,45
6. Активи не дохідні	Ан	6077630	5851058	7739577	9705193	7919807	-226572	1888519	1965616	1842177	76,74

7. Активи капіталізовані	Ак	375800	374471	365872	378543	3456841	-1329	-8599	12671	3078298	108,71
Коефіцієнти фінансової стійкості											Оптимал ьне

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт надійності (ряд, 1 : ряд, 3)*100%	Кн	18,64	19,10	30,46	34,52	637,4	0,46	11,36	4,06	618,76	Не менше 5 %
Коефіцієнт «фінансового важеля» (ряд, 3 : ряд, 1)	Кфв	5,36	5,24	3,28	2,89	0,16	-0,13	-1,96	-0,39	-5,2	У межах 1,2
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів (ряд, 1 : ряд, 4)*100%	Кук	15,86	16,04	5,85	6,19	8,5	0,17	-10,19	0,34	-7,36	Не менше 10 %
Коефіцієнт захищеності власного капіталу (ряд, 7 : ряд, 1)	Кзк	0,09	0,09	0,18	0,14	1,04	0,00	0,09	-0,04	0,95	збільшен ня

Коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом (ряд, 1 – ряд, 6) : ряд, 5	Кза	-0,10	-0,09	-0,21	-0,22	-0,15	0,01	-0,12	-0,01	-0,05	збільшення
--	-----	-------	-------	-------	-------	-------	------	-------	-------	-------	------------

На кінець звітнього періоду банк має високу забезпеченість власним капіталом а, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку, бо має вдосталь своїх, дешевших, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції.

Дані тієї ж таблиці показують, що коефіцієнт фінансового важеля при максимально допустимому співвідношенні 1,2 становив в 2013 році 11,36, а на кінець звітнього періоду коефіцієнт істотно знизився до позначки – 5,2. Це свідчить про те, що банк не потребує залучення вільних коштів на грошовому ринку, тому що має високе забезпечення власними.

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів на початку аналізованого періоду мав високий показник 15,86% у 2013 році та 16,04% у 2014 році але на кінець періоду значення показника істотно знизилось до 8,5% при максимально допустимій нормі 10%, це свідчить про ослаблення участі власного капіталу у формуванні активів.

Дані табл. 2.2 свідчать і про підвищення захищеності власного капіталу зростаючим вкладенням його також у свої власні капіталізовані активи — основні засоби і нематеріальні активи. Це підтверджується підвищенням відповідного коефіцієнта з 0,09 у 2013 році, поступового приросту коефіцієнта у 2015 та 2016 роках 0,18 та 0,14 відповідно. На кінець аналізованого періода значення коефіцієнта склала 1,04, така динаміка відповідає нормативам.

Також банк поступово покращував захист дохідних активів власним капіталом. Цей коефіцієнт на початку аналізованого періоду мав негативне значення (-0,1) в 2013 році, (-0,21) в 2014, (-0,22) в 2015, (-0,15) в 2016 році та на кінець 2017 р. досяг позначки зі знаком плюс та становить 0,01. Це свідчить про те, що розмір власного капіталу за мінусом не дохідних активів не покривав

дохідних активів, на що вплинуло зростання не дохідних активів на 76,24%, якщо порівнювати 2013 рік до 2017 року.

Отже, банк за 2013-2017 рр. у банку відбулося зростання по всім показникам:

- зростання власного капіталу на 123% у порівнянні з 2013 роком;
- зростання засновницького (акціонерного капіталу) на 61,91% порівнюючи з початком періоду;
- приріст залучених коштів склав 4214,9;
- відбулося зростання по загальним, дохідним, не дохідним і капіталізованим активам – 66,5%, 62,45%, 76,74%, 108,71%.

Отже, банк за 2013-2017 рр. покращив менеджмент пасивів і активів, покращив забезпеченість власними коштами і збільшивши обсяг не дохідних активів.

Що стосується коефіцієнта мультиплікатора капіталу, який характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, то за оптимального співвідношенні 12,0—15,0 разів він на початок 2013 р. становив 5,53, потім у 2016 році помітно виріс до 9,13, а на початок 2017 р. знизився до 5,18 рази. Це свідчить, насамперед, що темп зростання активів (він склав 123,26) не перевищує темп зростання акціонерного капіталу (він склав 61,91) і, по-друге, — про наявність тенденцій зростання використання «потужностей» із залучення їх з акціонерного капіталу. Ця сама тенденція зберігається, якщо зіставити темп зростання власних коштів у цілому (капітал — брутто), то вони зросли за 2013-2017 рр. на 123,26%, порівняно із зростанням у цілому всіх активів 66,05%, що не є ризикованим у даному випадку, але це вже сигнал про необхідність поліпшити менеджмент активів.

Отже, крім коефіцієнта мультиплікатора капіталу та коефіцієнта захищеності власного капіталу, всі основні показники взяті нами для аналізу

фінансової стійкості банку, мають тенденцію до покращення (коефіцієнт надійності, участі власного капіталу у формуванні активів, захищеності дохідних активів власним капіталом).

Звідси можна зробити висновок, що фінансова стійкість банку достатньо забезпечена його капіталом і останній може захищати банк від імовірних ризикованих втрат сьогодні і в близькому майбутньому.

Проведемо аналіз ділової активності банку. Ділову активність визначає як рівень залучення пасивів, так і рівень їх використання в активах.

Доцільно насамперед розглянути групу показників, які характеризують рівень ділової активності залучення пасивів і розміщення їх у певні групи активів. Ця група показників служить вимірником рівня ефективності діяльності банку на фінансовому ринку.

Необхідні розрахунки вказаних двох груп коефіцієнтів виконано в окремій таблиці 2.3.

За даними таблиці 2.3 можна зробити висновок, що в цілому рівень ділової активності щодо залучення ресурсів зі сторони характеризує коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів, який, як свідчать дані табл. 2.4, має тенденцію до зниження: в 2013 р. він становив 0,84, у 2014 році – 0,84. У 2015 році – 0,94 а в 2017 році — 0,81. Рівень даних показників не загрозливий і перевищує норматив (оптимальне значення 0,70). З одного боку, існуючий їх рівень говорить про відсутність можливостей чи не бажання аналізованого банку розробляти технології та вживати заходи щодо залучення ресурсів клієнтів, бо відсутній масовий позичальник кредитів з ліквідною заставою.

Установлена тенденція підтверджується і низьким рівнем показника (коефіцієнта) активності залучення міжбанківських кредитів на вказані дати відповідно 0,0, 0,0, 0,2 0,5 і 0,001.

Показник активності залучення строкових депозитів показує динаміку до зниження протягом аналізованого періоду. Відповідно у 2013 р. - 0,32, у 2014 р. - 0,39, у 2015 р. - 0,01, у 2016 р. – 0,04 та у 2017 р. 0,02 . Тобто Альфабанк не приділяє достатньої уваги нарощенню депозитного портфеля і у 2017 році практично не було залучено нових клієнтів.

Водночас коефіцієнти, а отже, і рівні активності розміщення і використання залучених коштів в активи банку, були достатньо високими та в цілому мали тенденцію до зростання.

Таблиця 2.3

Розрахунок коефіцієнтів ділової активності ПАТ «АЛЬФА-БАНК» в 2013-2017 рр.

Назва показників	УМП	Рік					Абсолютне відхилення			
		2013	2014	2015	2016	2017	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2013/ 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. У частині пасивів										
а) Вихідні дані, тис. грн.										
1. Пасиви загальні	Пзаг	2597988 2	2557755 4	3524437 8	4236313 1	3895391 4	-402328	9666824	-3409217	1297403 2
2. Залучені кошти всього	Зк	2189798 4	2147548 9	3318161 9	3973942 8	3564219 0	-422495	1170613 0	-4097238	1374420 6
3. Строкові депозити	Дс	8373053	9990733	517461	1814713	158439	1617680	-9473272	-1656274	-8214614
4. Міжбанківські кредити одержані	МБК од	86021	17828	863671	1909971	136142	-68193	845843	-1773829	50121
5. Кредитний портфель	КР	1794259 2	1719915 0	2448689 1	2746276 4	2562949 8	-743442	7287741	-1833266	7686906
6 .Активи дохідні	Ад	1938218 6	1906829 6	2872093 6	7074290 0	6854465 3	-313890	9652640	-2198247	4916246 7
б) Коефіцієнти ділової активності пасивів										

Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів (ряд. 2 : ряд. 1)	Кзк	0,84	0,84	0,94	0,94	0,91	0,00	0,10	-0,03	0,07
--	-----	------	------	------	------	------	------	------	-------	------

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів (ряд. 4: ряд. 1)	КЗМ БК	0,00	0,00	0,02	0,05	0,001	0,00	0,02	-0,05	0,00
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів (ряд. 3: ряд. 1)	Кзсд	0,32	0,39	0,01	0,04	0,002	0,07	-0,38	-0,04	-0,32
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи (ряд. 2 : ряд. 6)	Кзда	1,13	1,13	1,16	0,56	0,52	0,00	0,03	-0,04	-0,61
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель (ряд. 5 : ряд. 2)	Кзкр	0,82	0,80	0,74	0,69	0,72	-0,02	-0,06	0,03	-0,1

Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель (ряд. 3 : ряд. 5)	Кдек р	0,47	0,58	0,02	0,07	0,01	0,11	-0,56	-0,06	-0,46	
Назва показників	УМП	Рік					Абсолютне відхилення				
		2013	2014	2015	2016	2017	2014/ 2013	2015/ 2014	2017/ 2016	2017/ 2013	
II. У частині активів											

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
а) Вихідні дані, тис. грн.										
Активи загальні	Аз	2572988 2	25577554	35244378	42363131	38953914	-152328	9666824	-3409217	13224032
Активи дохідні	Ад	1938218 6	19068296	28720936	70742900	68544653	-313890	9652640	-2198247	49162467
Кредитний портфель	КР	1794259 2	17199150	24486891	27462764	25629498	-743442	7287741	-1833266	7686906
Вкладення в цінні папери і в паї асоційованих компаній	ЦПП	1353573	1468463	12641589	14961328	1638987	114 890	11173126	- 13322341	285414
Прострочені і безнадійні кредити	КРп	3947370	4471779	346433	8027360	6025681	524408,7 6	-4125346	-2001679	2078311

б) Коефіцієнти ділової активності активів										
Коефіцієнт рівня дохідних активів (ряд. 2 : ряд. 1)	Кда	0,75	0,75	0,81	1,67	1,76	-0,01	0,06	0,09	1,01
Коефіцієнт кредитної активності (ряд. 3 : ряд. 1)	Ккра	0,70	0,67	0,69	0,65	0,66	-0,02	0,02	0,01	-0,04
Коефіцієнт загальної інвестиційної активності в цінні папери і пайову участь (ряд. 4 : ряд. 1)	Кіа	0,05	0,06	0,69	0,65	0,66	0,00	0,63	0,01	0,61
Коефіцієнт (частка) інвестицій у дохідних активах (ряд. 4 : ряд. 2)	Кіда	0,07	0,08	0,44	0,21	0,02	0,01	0,36	-0,19	-0,05
Коефіцієнт проблемних кредитів (ряд. 5 : ряд. 3)	Кпкр	0,22	0,26	0,01	0,29	0,24	0,04	-0,25	-0,05	0,02

Так, коефіцієнт активності строкових депозитів у кредитний портфель становив: у 2013 р. – 0,82, у 2014 році – 0,8, у 2015 році – 0,74, у 2016 році – 0,69 та у 2017 році – 0,72 і 1,13. Водночас коефіцієнти використання залучених коштів у доходні активи становили: у 2013 р. – 1,13, у 2014 р. – 1,13, у 2015 р. – 1,6, у 2016 р. – 0,56, у 2017 р. – 0,52. Рівень коефіцієнтів залучення строкових депозитів характеризує також діяльність банку щодо розвитку депозитної клієнтської бази. Оскільки даний банк майже не залучає міжбанківських кредитів, то динаміка коефіцієнтів залучення строкових депозитів з 0,82 у 2013 році до 0,72 у 2017 році може свідчити або про наявність можливостей, або про бажання даного банку розробляти технології щодо залучення цих ризикованих ресурсів порівняно з дешевими власними, якими банк достатньо забезпечений в аналізований період.

Ділова активність активів характеризується рівнем вкладень ресурсів банку в дохідні активи, кредитний портфель, у цінні папери і розкриває як досягнутий рівень, так і можливості банку в даний період. Різке підвищення дохідних активів у цілому, з їх диверсифікацією в кредитний та інвестиційний портфелі, за більшістю показників свідчить про ескалацію ділової активності комерційного банку і розширення власного місця на фінансовому ринку.

Дані таблиці 2.3 свідчать, що ПАТ «АЛЬФА-БАНК за період з 2013 р. по 2017 р. помітно нарощує рівень дохідних активів, виражений коефіцієнтом, відбулось підвищення з 0,75 – у 2013 та 2014 роках до 1,67 у 2016 році та 1,76 у 2017 році (за значного рівня проблемних кредитів, які навіть зросли з 20 % до 26 %).

Показник (коефіцієнт) кредитної активності знизився з 0,70 у 2013 році до 0,66 у 2017 році.

Також активність залучення коштів у цінні папери і пайова участь була майже на рівні 0,05 у 2013 році, та на кінець 2017 року відбулось зростання показника до 0,66. Це свідчить про інтерес та початок діяльності банку в даній сфері.

Частка інвестицій у дохідних активах протягом аналізованого періоду коливається в межах 0,07 у 2013 році, 0,44 у 2015 році та знову зниження до 0,02 у 2017 році, що зумовлено відсутністю діяльності банку в даній сфері.

Отже, найбільш зростаюча ділова активність банку проявилася в кредитній політиці. Вона базується на зростанні коефіцієнтів активності використання залучених коштів в кредитний портфель (з 0,82 до 0,69), так і досить високого рівня активності використання залучених коштів у дохідні активи (відповідно 1,3 і 0,56), що видно із даних аналізованої таблиці 2.3.

Ліквідність комерційного банку — це можливість і здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами і різними контрагентами в аналізованих періодах. Ліквідність балансу як ступінь покриття зобов'язань активами і ліквідність самих активів забезпечується дотриманням насамперед обов'язкових економічних нормативів Національного банку України. Взяті нами ці та ряд інших, найбільш суттєвих, прийнятих в економічній літературі показників, на нашу думку, дають можливість достатньо повно розкрити ліквідність балансу банку [72].

Розрахунок основних показників, що характеризують ліквідність ПАТ «АЛЬФА-БАНК» в 2013-2017 рр. наведений в табл. 2.4.

Як свідчать дані, розраховані табл. 2.4., банк забезпечував за аналізований період високий фактичний понаднормативний рівень коефіцієнтів миттєвої ліквідності відповідно у 2013 р. - 57,13 % , у 2014 році - 47,5% , у

2015 р. – 933,86%, у 2016 р. – 3346,47% та у 2017 р. – 3346,47 за норми НБУ не менше 20 %.

Коефіцієнт загальної ліквідності відповідно 117,5 % - 2013 р. і 109,29 % - 2017 р. за норми не менше 100 %, і це забезпечувало спроможність банку погашати будь-які зобов'язання і борги перед клієнтами.

Дещо знизилась забезпеченість робочих активів високоліквідними: з 77,94 % в 2013 р., 76,37% в 2014 році до 72,34 % в 2016 р. та 73,49 % у 2017 р. за нормативної вимоги НБУ не менше 20 %. Це виникло через зменшення робочих активів на 11,6 % і зменшення високоліквідних на 27,7 %.

Таблиця 2.4

Вихідні дані та розрахунок основних показників, що характеризують ліквідність ПАТ «АЛЬФА-БАНК» в 2013-2017 рр.

Назва показників	Умовні позначення	Рік					Абсолютне відхилення			
		2013	2014	2015	2016	2017	2014 від 2013	2016 від 2015	2017 від 2016	2017 від 2013
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вихідні дані, тис. грн.										
1. Коррахунки в банках	Ккр	4511571	4430177	4513697	5123647	4987534	-81394	609950	-136113	475963
2. Готівка в касі банку	Ка	271674	315306	318690	315846	314587	43 632	-2844	-1259	42913
3. Зобов'язання депозитах усіх видів	Д	8373053	9990733	517461	1814713	158439	1617680	1297252	-1656274	-8214614
4. Активи загальні	Аз	25729882	25577554	35244378	42363131	38953914	-152328	7118753	-3409217	13224032
5. Зобов'язання (залучені і позичені кошти) всіх видів	ЗК	21897984	21475489	33181619	39739428	35642190	-422 495	6557809	-4097238	13744206

6. Активи високоліквідні	Авл	4783245	4745483	4832387	5439493	5302121	-37762	607106	-137372	518876
--------------------------	-----	---------	---------	---------	---------	---------	--------	--------	---------	--------

7. Активи робочі	Ар	6136818	6213946	6458136	7518932	7214698	77128	1060796	-304234	1077880
8. Активи дохідні	Ад	19382186	19068296	28720936	70742900	68544653	-313890	42021964	-2198247	49162467
9. Активи в майні (основні засоби і нематеріальні активи)	Ам	375800	374471	53798	655635	874239	-1329	601837	218604	498439
10. Видані кредити	КР	17942592	17199150	24486891	27462764	25629498	-743442	2975873	-1833266	7686906
Розрахунок коефіцієнтів										Оптимальне
1. Коефіцієнт миттєвої ліквідності ((ряд 1 + ряд 2) : ряд 3)*100	Кмл	57,13	47,50	933,86	3346,47	3346,47	-9,63	2412,61	0	Не менше 20 %
2, Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку (ряд 4 : ряд 5)*100	Кзл	117,50	119,10	106,22	106,60	109,29	-12,91	1,6	0,38	Не менше 100 %
3, Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів (ряд 6 : ряд 7)*100%	Ксвр	77,94	76,37	74,83	72,34	73,49	2,89	-1,57	-2,49	Не менше 20%
4, Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань (ряд 8 : ряд 5)*100%	Крл	88,51	88,79	86,56	178,02	192,31	-20,95	0,28	91,46	Близько 7080 %

5, Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів (ряд 10 : ряд 3)	Кскзд	2,14	1,72	47,32	15,13	161,76	-0,38	-0,42	-32,19	збільшення
6, Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань ((ряд, 6 + ряд 9) : ряд 5)	Кглз	0,24	0,24	0,15	0,15	0,17	0,06	0	0	збільшення

Про зростання забезпеченості дохідними активами всіх зобов'язань банку свідчить коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань. За нормативу в межах 70—80 % він виріс з 88,51 % в 2013 р., 88,79 в 2014 р., 86,56 в 2015 р. до 178,02% в 2016 р. та 192,31 в 2017 році.

Доповнюючим показником ресурсної ліквідності є коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів. Як видно із табл. 2.4, цей показник знизився з 2,14 % в 2013 р. до 161,76 % в 2017 р. Це означає, що ризик ліквідного погашення основного обсягу зобов'язань перед клієнтами банку має спадаючу тенденцію. Отже, видані кредити не забезпечені переважачим обсягом залучених депозитів і банкові загрожує незбалансована ліквідність.

Як показує коефіцієнт генеральної ліквідності, продовжує залишатися низькою спроможність банку погашати зовнішні зобов'язання за залученими і позиченими коштами високоліквідними активами та через продаж нерухомості (майно і незавершені капітальні вкладення). Відбулося зниження показника з 0,24 у 2013 та 2014 роках до 0,15 та 0,17 у 2016 р. та 2017 р. відповідно.

Таким чином, розрахована і розглянута в табл. 2.4 система показників банку показала, що він дотримувався в 2013—2017 рр. нормативних вимог НБУ щодо ліквідності і забезпечував активами свою здатність погашати будь-які вимоги за своїми зобов'язаннями перед клієнтами, що розмістили свої гроші в цьому банку на поточних, вкладних, депозитних рахунках, а також перед кредиторами по господарській діяльності та акціонерами.

2.3. Аналіз кредитного портфеля в частині кредитування фізичних осіб

Кредитні відносини комерційних банків між собою а також між комерційними банками та їх клієнтами регулюються нормами цивільного та господарського права. Правові засади цивільно-правових банківських відносин визначені у Цивільному кодексі України (ст. 1054—1056). Зокрема, зазначеними нормами визначену цивільно-правову природу кредитного договору, його істотні умови, форму та інші суттєві моменти.

Господарсько-правові аспекти банківських кредитних відносин врегульовані у Господарському кодексі України. Зокрема, у статті 345 Господарського кодексу України визначено, що кредитні операції банків полягають у розміщенні банками від свого імені, на власних умовах та на власний ризик залучених коштів юридичних осіб (позичальників) та громадян. Кредитними визнаються банківські операції, визначені як такі законом про банки і банківську діяльність. Тобто, норма має відсильний характер та направляє нас до норм спеціального (банківського) законодавства [70].

Відповідно до статті 348 Господарського кодексу України банк здійснює контроль за виконанням умов кредитного договору, цільовим використанням, своєчасним і повним погашенням позички в порядку, встановленому законодавством. У разі якщо позичальник не виконує своїх зобов'язань, передбачених кредитним договором, банк має право зупинити подальшу видачу кредиту відповідно до договору.

Згідно зі статтею 349 Господарського кодексу України банки здійснюють кредитні операції в межах кредитних ресурсів, які вони утворюють у процесі своєї діяльності. Вони можуть позичати один в одного на договірних засадах ресурси, залучати та розміщувати кошти у формі депозитів, вкладів і здійснювати взаємні операції, передбачені їх статутами. У разі недостатності коштів для здійснення кредитних операцій і виконання взятих на себе зобов'язань банки можуть одержувати позички у Національного банку України.

Кредитні ресурси Національного банку України становлять кошти статутного та інших фондів, інші кошти, що використовуються як кредитні ресурси відповідно до закону. Загальні умови використання кредитних ресурсів визначаються Господарським кодексом та іншими законами [69, с.57].

Кредитна політика ПАТ «АЛЬФА-БАНК» включає:

- організацію кредитної діяльності;
- управління кредитним портфелем;
- контроль кредитного процесу;
- управління кредитними ризиками;
- встановлення лімітів з окремих напрямків кредитування;
- організація кредитного моніторингу

Кредитну політику ПАТ «АЛЬФА-БАНК» формують та регулюють комітети банку-Тарифний, Кредитний та по управлінню активами и пасивами.

ПАТ «АЛЬФА-БАНК» здійснює кредитування фізичних осіб на основі наступних принципів:

1) загальноекономічні принципи кредитування (відповідність ринковим відносинам, раціональності і ефективності, комплексності, розвиткові);

2) особливі принципи кредитування, поза якими кредит втрачає свій специфічний економічний зміст (поверненості, забезпеченості, строковості, платності, цільової спрямованості);

3) часткові, одиничні принципи кредитування, або правила кредитування, які впливають з кожного особливого принципу й можуть порізно проявлятися в конкретних кредитних операціях.

Нормативні акти НБУ щодо формування резерву на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банку:

□ Закон України «Про Національний банк України» від

20.05.1999 № 679-XIV;

□ Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями від 30.06.2016 № 351.

Для того, щоб оцінити ефективність кредитної політики банку в сфері кредитування фізичних осіб, необхідно проаналізувати його кредитний портфель. Кредитний портфель – це характеристика структури і якості кредитів, класифікованих за певними критеріями: за галузями, видами забезпечення, ступенем ризику і термінами.

Головним завданням банку в сфері кредитування фізичних осіб є збільшення якісного і високодоходного кредитного портфеля на основі мінімізації і диверсифікації кредитних ризиків. Різноманіття клієнтської бази зумовлює складну структуру кредитного портфеля банку.

Кредити фізичних осіб складають основну статтю прибуткових активів в балансі банку, а отримані за ними відсотки є основною статтею банківських доходів. Від якості кредитного портфеля залежать ліквідність і рентабельність банку, і саме його існування. Тому аналіз ефективності кредитних операцій є одним з визначальних аспектів аналізу результатів діяльності банку.

Одним з основних джерел аналізу є активи, що приносять прямий процентний дохід, в яких найбільшу частку складають, як правило, кредити. Розглянемо зміну залишків позикової заборгованості ПАТ «АЛЬФА-БАНК» по термінах розміщення, які представлені в таблиці 2.5.

За даними таблиці 2.5 можна зробити висновок про збільшення ємкості кредитного портфеля ПАТ «АЛЬФА-БАНК» в 2017 році в порівнянні з початком аналізованого періоду на 8430348 тис. грн.

В структурі кредитного портфеля банку в 2017 році мало місце зростання майже за всіма складовими. Найбільше збільшення мало місце за

кредитами, що надані юридичним особам з 13426318 тис.грн в 2013 році, 13120859 в 2014 році, 22881231 в 2015 році, 30104128 в 2016 році до 27743843 тис.грн в 2017 р.

В статті іпотечних кредитів відбувається поступове збільшення з 1386341 у 2013 році, 1386341 тис. грн. у 2014 році, 1320978 тис. грн. у 2015 році, 1791100 тис. грн. у 2016 році на 1824941 тис.грн. у 2017 році. Причиною є велика частка неповернень за кредитами, що примушує банк проводити більш стриману політику кредитування, особливо за іпотечними кредитами.

Значене падіння мало місце за кредитами що надані фізичним особам – підприємцям. Показник становив в 2013 році - 763218 тис.грн., в 2014 році - 416879 тис. грн., в 2015 році – 294975 тис.грн, та 399156 тис. грн, 400099 тис. грн відповідно у 2016 – 2017 роках.

Таблиця 2.5

Аналіз кредитного портфеля ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 роки

Найменування статті	Роки										Відхилення 2013 від 2017 р.	
	2013		2014		2015		2016		2017		тис.грн.	(%)
	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%		
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Кредити, що надані органам державної влади та місцевого самоврядування	650	4,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-650	-4,3
Кредити, що надані юридичним особам	13426318	93,9	13120859	78,1	22881231	93,4	30104128	109,6	27743843	108,2	14317525	14,3
Кредити, що надані за операціями «репо»	0	0,1	80450	0,0	0	0	28493	0,1	15505	0,06	15505	-0,04
Кредити, що надані фізичним особам - підприємцям	763218	4,0	416879	4,4	294975	1,2	399156	1,5	400099	1,6	-363119	-2,4
Іпотечні кредити фізичних осіб	1386341	8,3	1386341	8,1	1320978	5,4	1791100	6,5	1824941	7,1	438600	-1,2
Кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби	2644556	10,4	4047104	15,4	4634312	18,9	4125102	15	4524782	17,6	1880226	7,2
Інші кредити, що надані фізичним особам	1523872	7,2	679413	8,9	616869	2,5	628664	2,3	545479	2,1	-978393	-5,1

Резерв під знецінення кредитів	-2545805	-28,2	-2017531	-14,8	-5261474	-21,5	-9613889	-35	-9425151	-36,8	-6879346	-8,6
Усього кредитів	17199150	100,0	20214146	100,0	24486891	100,0	27462764	100,0	25629498	100,0	8430348	0

Причиною є кризова ситуація в економіці, скорочення робочих місць, високий рівень неплатоспроможності фізичних осіб підприємців.

Графічно динаміка кредитного портфеля та його складових зображена на рис. 2.4 та на рис. 2.5.

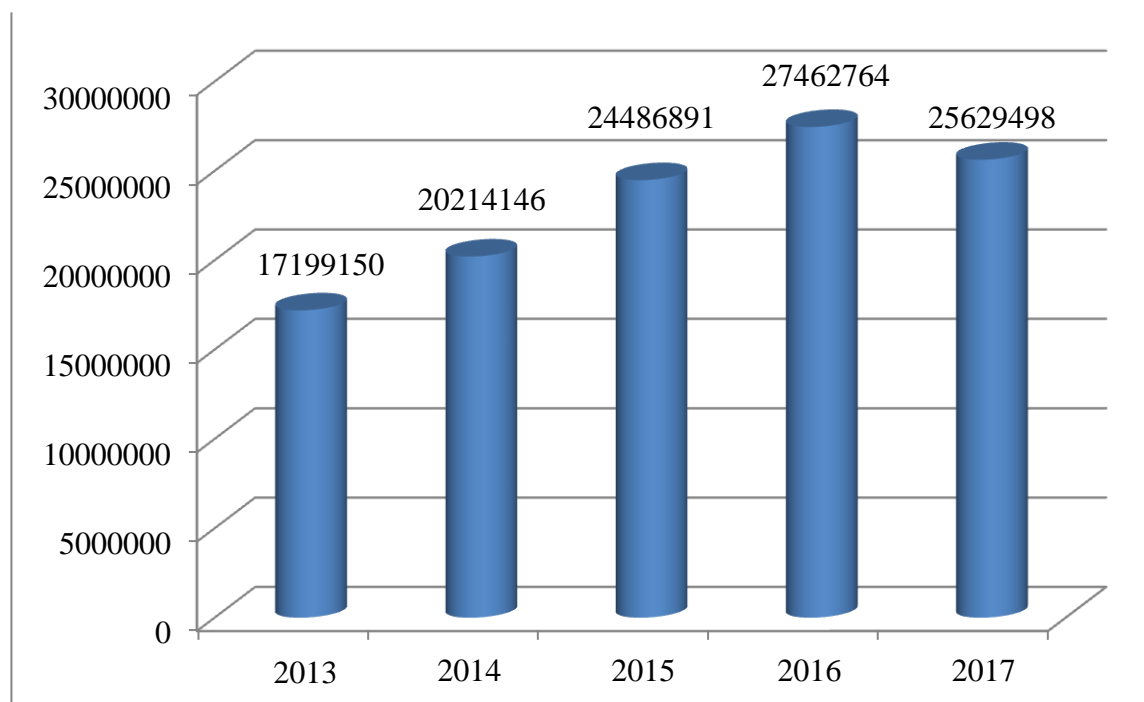

Рис. 2.4 Динаміка кредитного портфеля ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 роки, тис. грн.

За даними рис. 2.4 видно, що динаміка кредитного портфеля банку загалом, протягом аналізованого періоду має тенденцію до збільшення, в 2016 році величина кредитного портфеля різко виросла, а в 2017 році знизилась, проте не спала до рівня 2015 року.

За даними рис. 2.5 видно, що в структурі кредитного портфеля фізичних осіб найбільш вагому частину займають кредити, надані фізичним особам на поточні потреби, на 2 місці – іпотечні кредити фізичних осіб. Кредити, що надані фізичним – особам підприємцям мають тенденцію до зниження.

Проведемо оцінку кредитного портфеля, що наведено у табл. 2.6 за видами економічної діяльності.

Таблиця 2.6

**Аналіз кредитного портфеля ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за видами економічної діяльності за 2013-2017 роки,
тис. грн.**

Вид економічної діяльності	2013		2014		2015		2016		2017		Відхилення 2017/2013р.	
	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%	тис.грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Фізичні особи	631798 6	32,0	603036 8	27,1	686713 5	23,1	694402 2	18,7	729530 1	20,8	-977315	11,2
Фінансові послуги	322414 7	16,3	364196 8	16,4	452919 5	15,2	530584 9	14,3	151417 3	4,3	170997 4	12
Будівництво та нерухомість	246467 9	12,5	194216 5	8,7	352411 0	11,9	595740 0	16,1	521388 2	14,9	- 274920 3	-2,4
Залізничний транспорт	109893 6	5,6	461784	2,1	169723	5,5	117471 7	3,2	-	-	-	-
Роздрібна торгівля продуктами	109452 7	5,5	110741 0	5,0	186832 5	6,3	224955 7	6,1	237605 4	6,8	- 128152 7	-1,3
Чорна металургія	1078 517	5,5	104847 5	4,7	154841 9	5,2	244247 0	6,1	284355 9	8,1	-	-2,6
Автомобільна промисловість	679153	3,4	200633	0,9	371324	1,2	581230	1,6	677123	1,9	2030	1,5

Інші	489602	2,5	951879	4,2	131745 3	4,4	972508	2,6	137127 9	3,9	-881677	-1,4
Усього кредитів	197449 55	100,0	222316 77	100,0	297483 65	100,00	370766 43	100,00	350546 49	100,00	- 153096 94	100,0 0

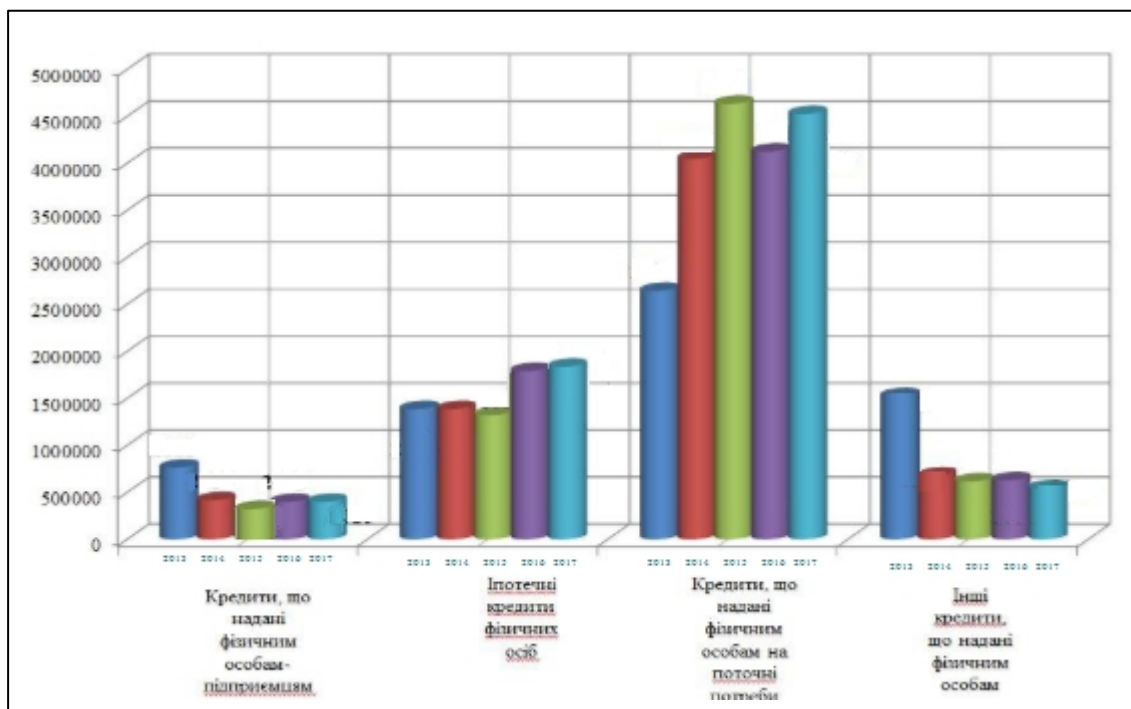

Рис. 2.5 Структура кредитного портфеля фізичних осіб ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 роки, тис. грн.

Аналіз таб. 2.6 свідчить про те, що в структурі кредитного портфеля найбільшу питому вагу займають кредити надані фізичним особам, в 2013 році даний показник становив 32,0%, в 2014 – 27,1%, в 2015 – 23,1%, в 2016 - 18,7%, в 2017 - 20,8%.

Друге місце займають кредити для підприємств фінансових послуг, частка даного виду діяльності в 2013 році становила 16,3%, в 2014 – 16,4%, а в 2015 - 15,2% у 2016 - 14,3% у 2017 році знизилась до рівня 4,3%.

ПАТ «АЛЬФА-БАНК» проводить кредитування фізичних осіб:

- кредити на придбання автомобілів,
- іпотечне кредитування,
- споживчі кредити.

Динаміка загальної суми кредитів фізичним особам ПАТ «АЛЬФАБАНК» за 2013-2017 роки зображена графічно на рисунку 2.6, та в розрізі по видам - в таблиці 2.3.

Таблиця 2.7

**Аналіз кредитного портфеля фізичних осіб ПАТ «АЛЬФА-БАНК»
за 2013-2017 роки**

Найменування статті	Роки									
	2013		2014		2015		2016		2017	
	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%
Кредити, що надані фізичним особам - підприємцям	763218	12.08	416879	6.38	294975	4.30	399156	5.75	400099	5.48
Іпотечні кредити фізичних осіб	1386341	21.94	1386341	21.23	1320978	19.24	1791100	25.79	1824941	25.02
Кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби	2644556	41.86	4047104	61.98	4634312	67.49	4125102	59.41	4524782	62.02
Інші кредити, що надані фізичним особам	1523872	24.12	679413	10.40	616869	8.98	628664	9.05	545479	7.48
Усього кредитів мінусом резервів за	6317987	100	6529737	100	6867134	100	6944022	100	7295301	100

Показники абсолютного та відносного відхилення 2013 від 2017 року по статтям становлять:

- кредити, що надані фізичним особам – підприємцям – 400099 тис. грн. або 5,48%;
- іпотечні кредити фізичних осіб – 1824941 тис. грн або 25,02%;
- кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби – 4524782 тис. грн. або 62.02%;

- інші кредити, що надані фізичним особам – 545479 тис. грн. або 7.48%;
- усього кредитів за мінусом резервів – 7295301 тис. грн.

За даними табл. 2.3 та рис. 2.6 видно, що величина кредитів фізичним особам росте з року в рік та виросла з 763218 тис.грн в 2013 р. , 416879 тис. грн. у 2014 р., 294975 тис. грн. у 2015 р., 4125102 тис. грн. у 2016 р. до 4524782 тис.грн. в 2017 році.

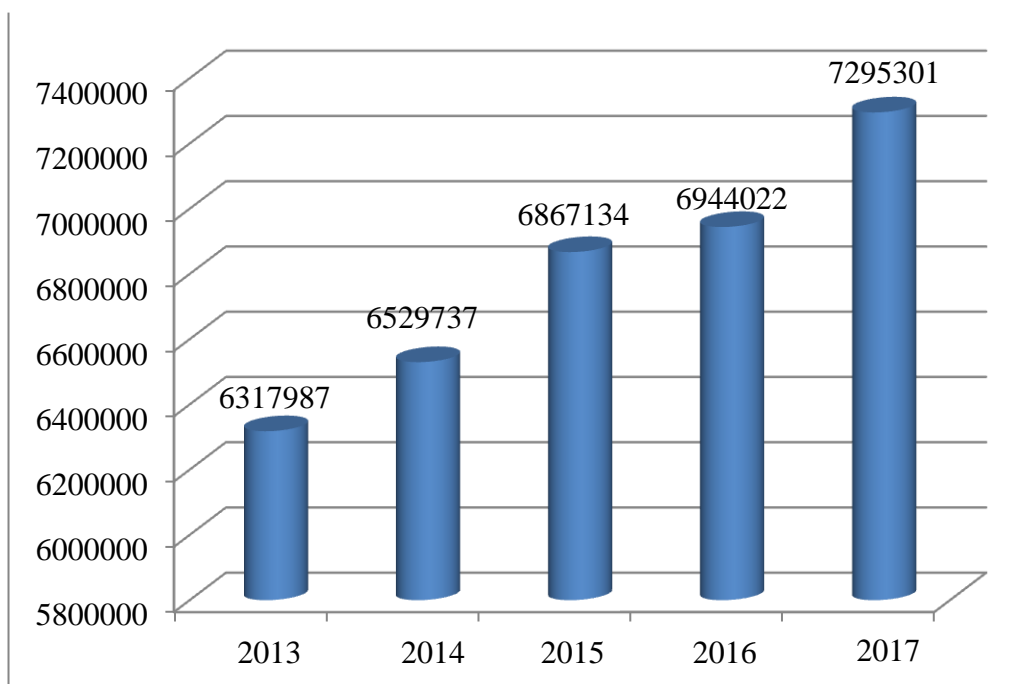

Рис. 2.6 Динаміка кредитів фізичним особам ПАТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013-2017 роки, тис.грн.

В структурі кредитів фізичним особам переважають кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби, тобто споживчі кредити, частка яких становила в 2016 році 34,7%, в 2017 – 41,9%. Частка іпотечних кредитів становила – в 2015 році – 12,07%, в 2016 – 27,8%, в 2017 році – частка зросла до 21,9%. Але при цьому абсолютне значення іпотечних кредитів скоротилося з 1494000 тис.грн в 2016 році до 1386341 тис.грн в 2017 р.

Резерв для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків є спеціальним резервом, необхідність формування якого зумовлена кредитними ризиками, притаманними банківській діяльності. Створення резерву під кредитні ризики — це визнання витрат для відображення реального результату діяльності банку з урахуванням погіршення якості його активів або підвищення ризиковості кредитних операцій.

Як видно з таблиці У 2017 році було погашено раніше списану за рахунок резервів у минулих роках безнадійну заборгованість у сумі 68 994 тисяч гривень. У 2016 році було погашено раніше списану за рахунок резервів у минулих роках безнадійну заборгованість у сумі 143 102 тисячі гривень.

2.4. Аналіз ефективності операцій банку з кредитування фізичних осіб

З метою оцінки ефективності операцій банку з кредитування фізичних осіб розрахуємо показники дохідності за кредитними операціями банку є:

- дохідність операцій з кредитування фізичних осіб;
- дохідність активів за рахунок операцій з кредитування фізичних осіб;
- питома вага доходів від надання кредитів фізичним особам в загальній сумі доходів;
- рентабельність операцій з кредитування фізичних осіб;
- прибутковість операцій з кредитування фізичних осіб; - дохід на одного працівника кредитного відділу.

Дохідність операцій з кредитування фізичних осіб може бути розрахована за допомогою таких показників:

Дохідність операцій з кредитування фізичних осіб — розраховується діленням доходу від операцій з кредитування фізичних осіб на середню суму кредитних вкладень за досліджуваний період:

$$K_{\text{дох}} = \frac{\text{Дохід з кредитних операцій з кредитування фізичних осіб за період}}{\text{Середня від операцій сума вкладень фізичних за період}} \quad (2.1)$$

Даний коефіцієнт є універсальним показником, що характеризує ефективність вкладень у операцій з кредитування фізичних осіб і показує, скільки банк отримує доходів з кожної гривні, вкладеної саме в операцій з кредитування фізичних осіб.

Таблиця 2.8

Аналіз зміни резервів під заборгованість за кредитами за 2016-2017 роки тис. грн.

Показник	Показник					
	Кредити, що надані юридичним особам	Кредити, що надані фізичним особам - підприємцям	Іпотечні кредити фізичних осіб	Кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби	Інші кредити, що надані фізичним особам	Усього
1	2	3	4	5	6	7
Залишок на 01.01.2017	(6 611 809)	(288 10)	(990225)	(1291907)	(431038)	(96138)
Списання безнадійної заборгованості	-	-	2720897	-	3617	2724514
Використання резерву в зв'язку з реструктуризацією	264343	-	-	-	-	264343
Використання резерву в зв'язку з продажем кредитів	5227860	17179	100112	1299166	38049	6682316
Курсові різниці	(572529)	(34029)	(126226)	(31577)	(767473)	(13364682)
Залишок на 31.12.2017	(7370012)	(323638)	(1603789)	(236496)	(431216)	(9425151)
Залишок на 01.01.2016	(3555215)	(153202)	(407718)	(946803)	(198536)	(5261474)
Списання безнадійної заборгованості	305451	-	-	92	33	305576

Використання резерву в зв'язку з реструктуризацією	284563	-	-	-	-	284563
Використання резерву в зв'язку з продажем кредитів	31858	12631	105682	34232	5693	190096
Курсові різниці	(1177640)	(68885)	(217632)	(10293)	(49015)	(1523465)
Залишок на 31.12.2016	(6611809)	(288910)	(1990225)	(1291907)	(431038)	(9613889)

Його застосування дає змогу зробити порівняльний аналіз ефективності різних видів банківських операцій (операцій з цінними паперами, з валютою, лізингові операції тощо) і оптимізувати напрями використання банківських ресурсів, віддаючи пріоритети найдохіднішим видам діяльності

За умови ідеальної фінансової дисципліни позичальників, коли виконуються всі умови договорів і всі кредити та проценти за ними повертаються повністю, цей коефіцієнт дорівнюватиме середньозваженій процентній ставці за кредитами. Під час розрахунку даного коефіцієнта чисельник береться фактична сума отриманого доходу від процентів за операціями з кредитування фізичних осіб. Для точнішого розрахунку вона може бути скоригована на суму втрат від списання безнадійних кредитів за аналізований період.

Дохідність активів за рахунок операцій з кредитування фізичних осіб — розраховується діленням доходу від кредитних операцій на середню суму активів:

$$K_{\text{дох}} = \frac{\text{Дохід від операцій}}{\text{Середня з кредитування сума активів фізичних осіб}} \quad (2.2)$$

Використання даного коефіцієнта менш поширене, ніж попереднього показника. Він характеризує внесок операцій з кредитування фізичних осіб у загальну дохідність активів. Різновидом цього показника може бути коефіцієнт, у знаменнику якого замість загальних активів беруться тільки дохідні активи. За

високої частки кредитів у загальних активах його значення наблизатиметься до значення першого коефіцієнта — дохідності кредитних вкладень.

Питома вага (частка) доходів від операцій з кредитування фізичних осіб у загальній сумі доходів розраховується діленням доходу від операцій з кредитування фізичних осіб на загальну суму доходів банку:

$$K_{\text{дох}} = \frac{\text{Дохід від операцій з кредитування фізичних осіб}}{\text{Доходи банку всього}} \quad (2.3)$$

Цей коефіцієнт характеризує частку доходів, отриманих банком від операцій з кредитування фізичних осіб у загальних доходах банку від інших активних операцій. Аналізуючи його, доцільно порівняти значення даного показника зі значенням коефіцієнта кредитної активності. Якщо коефіцієнт питомої ваги кредитних доходів вищий коефіцієнта питомої ваги кредитів у дохідних активах, це свідчить про те, що ефективність кредитних операцій вища, ніж ефективність інших банківських операцій.

Рентабельність операцій з кредитування фізичних осіб може бути проаналізована за допомогою низки показників, які доповнюють один одного. Рентабельність кредитних операцій (P_1) розраховується діленням прибутку від операцій з кредитування фізичних осіб на витрати, пов'язані із залученням ресурсів та функціонуванням кредитного відділу:

$$P_1 = \frac{\text{Процентні доходи} - \left(\text{Процентні} + \right)}{\text{витрати} \quad \text{Витрати} \quad \text{від кредитів} \quad \text{кредитного} \\ \text{портфеля} \quad \text{кредитного відділу}} \quad (2.4)$$

Різновидом показника рентабельності може бути також відношення процентних доходів від операцій з кредитування фізичних осіб до процентних витрат, пов'язаних із залученням ресурсів.

$$P_1 = \frac{\text{Процентні доходи від кредитів}}{\text{Процентні витрати на залучення ресурсів}} \quad (2.5)$$

Цей показник характеризує ефективність обраної політики щодо регулювання співвідношення між ціною ресурсної бази та ціною розміщення ресурсів. Зростання даного коефіцієнта характеризує високу якість менеджменту в банку.

Про ефективність процентної політики може свідчити і зворотний показник — відношення процентних витрат на залучення ресурсів до процентних доходів від кредитних операцій:

$$B = \frac{\text{Процентні витрати на залучення ресурсів}}{\text{Доходи кредитних операцій}} \quad (2.6)$$

Зниження даного показника є, безумовно, позитивним явищем, проте аналіз слід доповнити оцінкою абсолютної суми прибутку, яка в результаті жорсткої процентної політики не повинна призводити до зменшення обсягу залучених ресурсів та зниження попиту на дорогі кредити.

Прибутковість операцій з кредитування фізичних осіб розраховується діленням прибутку від операцій з кредитування фізичних осіб на середні кредитні вкладення:

Прибуток від кредитних операцій

П _____

Середні кредитні вкладення

(2.7)

Даний коефіцієнт показує, скільки отримано прибутку від операцій з кредитування фізичних осіб на кожну гривню, вкладену в кредитні операції. Зростання показника прибутковості кредитних операцій вищими темпами порівняно зі зростанням показника дохідності кредитних операцій свідчить про підвищення ефективності кредитних вкладень.

Для порівняльного аналізу ефективності роботи працівників кредитних відділів різних банків або філій банку можна розраховувати показник продуктивності праці як відношення доходу від операцій з кредитування фізичних осіб до середньооблікової чисельності працівників кредитного відділу.

$$1 \quad \frac{\text{Д}}{\text{о}}$$

ходи від кредитних операцій

Д^{прац} Середньооблікова чисельність працівників кредитного відділу

(2.8)

Даний показник не доцільно використовувати для порівняльного аналізу ефективності роботи різних відділів та департаментів у межах одного банку, оскільки продуктивність праці працюючих різних структурних підрозділів буває незіставною, і як правило, залежить не від зусиль конкретних працівників, а від ефективності тих чи інших операцій та ділової активності банку.

Розглянемо у табл. 2.9 основні показники ефективності від операцій з кредитування фізичних осіб ПАТ «Альфа-Банк» за 2013-2017 рр. Для цього дані для розрахунків візьмемо з форми 2 «Звіт по фінансові результати» за 2013-2017 роки (додаток Б).

Як свідчать дані таблиці, дохід від операцій з кредитування фізичних осіб у 2013 році 2036060,6 тис. грн., а у 2017 році склав 3916742,8 тис. грн. темп приросту склав 51,98%. Це обумовлено насамперед збільшенням масштабів кредитної діяльності. Крім того, як свідчать розрахункові показники, ефективність кредитних операцій зросла. Так, дохідність кредитних вкладень виросла з 11,35% до 14,99%. Це пов'язано передусім зі зростанням середньої процентної ставки за наданими кредитами. Основною причиною такої ситуації було зростання ставки рефінансування НБУ та збільшення попиту на кредити на ринку капіталів у цілому після різкого спаду в 2015 році.

Тенденція зростання ефективності операцій з кредитування фізичних осіб не підтверджується динамікою решти показників. Так, рентабельність кредитних операцій (відношення доходу до витрат) знизилась з 53,13 до 43,87 в 2017 році. Тобто, якщо в базисному періоді 2013 року на кожну гривню витрат на залучення кредитних ресурсів було отримано 0,53 грн. доходу, то у звітному періоді 2017 року — 0,43 грн. доходу.

Водночас операції з кредитування фізичних осіб були і залишаються основними, що формують дохід банку в цілому. Більше того, їх частка в загальних доходах зросла з 68% до 68,5 %, тобто на 0,5 %. Це свідчить про загальну тенденцію зниження рентабельності інших банківських операцій.

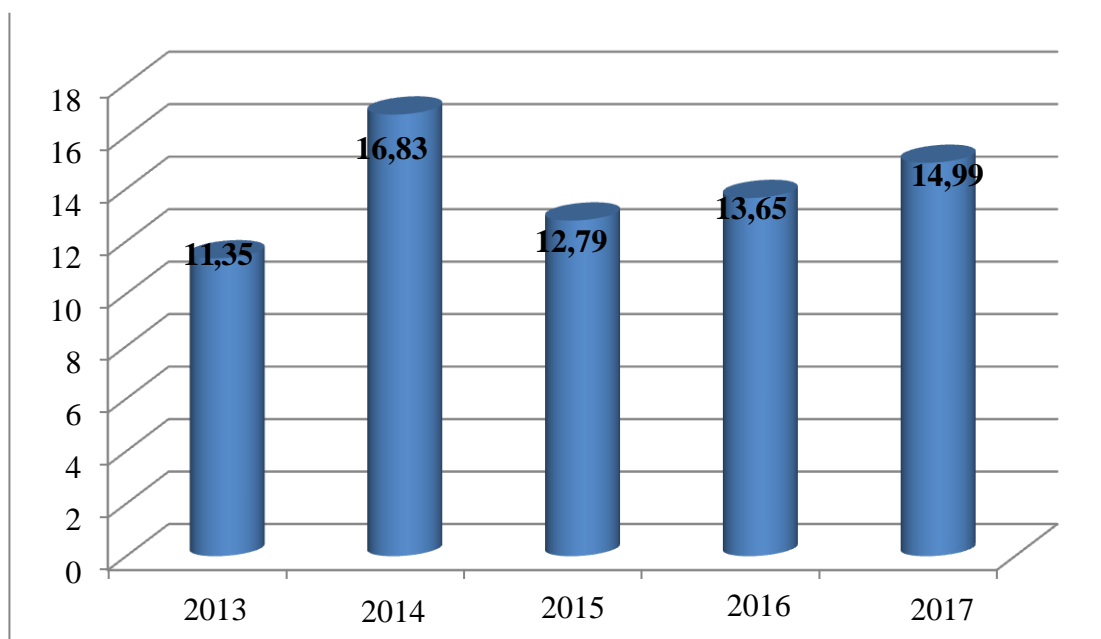

Рис. 2.7 -Динаміка показників дохідності з кредитування фізичних осіб ПАТ «Альфа-Банк» за 2013-2017 рр.

В свою чергу зростав показник дохідності на одного працівника кредитного відділу (з 2679,03 тис.грн./особу до 39125,5 тис.грн./особу). Загальне збільшення за 2013-2017 рр. склало 4,44%. Бішими темпами збільшувались витрати кредитного відділу – лише на 13,57% за аналізований період. Графічно динаміка зростання основних показників дохідності операцій з кредитування фізичних осіб за 2013-2017 рр. зображена на рис. 2.7.

Таблиця 2.9

Показники дохідності від операцій з кредитування фізичних осіб ПАТ «Альфа-Банк» за 2012-2017 рр.

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Темп приросту, %		
						2014/ 2013	2016/ 2015	2017/ 2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Дохід від операцій з кредитування фізичних осіб	2036060,6	2894345,2	3258746,4	3612871,7	3916742,8	70,35	88,82	92,24
2. Середні активи	25729882	25577554	25459315	26459316	26125369	100,60	100,46	101,28
3. Середні кредитні вкладення	17942592	17199150	17525963	17958439	18463826	104,32	98,14	97,26
4. Витрати на залучення ресурсів	36112	98360	78953	87235	89235	36,71	124,58	97,76
5. Прибуток від операцій з кредитування фізичних осіб	1999948,6	2795985,2	25465931,7	26458236,8	29467235,3	71,53	10,98	89,79
6. Всього доходів банку	3484140	4227055	45896842	48125369	49521344	82,42	9,21	97,18
7. Дохідність операцій з кредитування фізичних осіб (Кдох)	11,35	16,83	12,79	13,65	14,99	67,44	131,59	91,06

8. Витрати на функціонування кредитного відділу	1502	1641	1781	1954	1989	91,53	92,14	98,24
---	------	------	------	------	------	-------	-------	-------

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9. Дохідність активів за рахунок операцій з кредитування фізичних осіб	0,08	0,11	0,15	0,18	0,17	72,73	73,33	105,88
10. Питома вага доходів від операцій з кредитування фізичних осіб у загальній сумі доходів	0,58	0,69	0,67	0,71	0,80	84,06	102,99	88,75
11. Рентабельність операцій з кредитування фізичних осіб (P1)	53,13	27,94	31,89	25,86	43,87	190,16	87,61	58,95
12. Рентабельність операцій з кредитування фізичних осіб (P2)	56,38	29,43	33,87	27,89	45,12	191,57	86,89	61,81
13. Процентні витрати на 1 грн процентних доходів	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	66,67	100,00	100,00
14. Прибутковість операцій з кредитування фізичних осіб	0,11	0,16	0,19	0,18	0,18	68,75	84,21	100,00

15. Середньооблікова чисельність працівників кредитного відділу	760	956	963	976	1254	79,50	99,27	77,83
16. Дохід на одного працівника кредитного відділу	2679,03	3027,56	32452,87	35268,7	39125,5	88,49	9,33	90,14
17. Витрати на функціонування одного працівника кредитного відділу	1,98	1,72	1,63	1,83	1,76	115,12	105,52	103,98

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

3.1. Застосування економіко-математичного моделювання при управлінні кредитним портфелем фізичних осіб

В умовах розвитку банківської системи України комерційні банки мають дотримуватися зваженої, реалістичної стратегії подальшого розвитку, адаптованої до вимог ринку, запроваджувати світовий досвід управління активами і пасивами, дбати про свою фінансову надійність, про довіру вкладників і кредиторів, прагнути до отримання максимального прибутку за мінімального ризику здійснюваних операцій.

Для підвищення ефективності своєї діяльності комерційні банки повинні вживати заходів щодо збільшення обсягів залучених коштів.

Необхідною умовою фінансової стабільності для комерційних банків та їх успішного розвитку є не лише якісне, врівноважене зростання обсягу активів, а й наявність раціональної (оптимальної) їх структури, її постійне вдосконалення, спрямоване на зменшення обсягу неробочих, проблемних активів та на диверсифікацію активних операцій банків.

Головними банківськими активними операціями є надання кредитів, так як вони приносять найбільший дохід. Тому необхідно оптимально спланувати кредитну діяльність банку.

Для ПАТ «Альфа-банк» найбільш важливим є вдосконалення кредитування фізичних осіб, так як даний вид кредитів є пріоритетним. Планування кредитних операцій фізичних осіб визначає цілі діяльності банку і способи їх досягнення. Оцінка загального рівня управління кредитною політикою включає питання про наявність і зміст кредитних ресурсів.

Для забезпечення максимального прибутку банку потрібно вирішити, які статті кредитного портфелю фізичних осіб є найприбутковішими та прийняти заходи для оптимізації їх частки в загальній структурі.

З усієї сукупності методів дослідження і планування операцій фінансистам найбільш доступні методи лінійного і нелінійного математичного програмування.

Для вирішення даної задачі використаємо кореляційно-регресивний аналіз, який, враховуючи елементи портфелю та зв'язки між ними, може відобразити його ефективну структуру.

Кореляційний аналіз (кореляційний метод) – метод дослідження взаємозалежності ознак у генеральній сукупності, які є випадковими величинами з нормальним характером розподілу.

Основними вимогами до застосування кореляційного аналізу є достатня кількість спостережень, сукупності факторних і результативних показників, а також їх кількісний вимір і відображення в інформаційних джерелах.

Застосування кореляційного аналізу тісно пов'язане з регресійним аналізом, тому його часто називають кореляційно-регресійним. Головними завданнями кореляційного аналізу є: визначення форми зв'язку; вимірювання щільності (сили) зв'язку; виявлення впливу факторів на результативну ознаку.

Здійснення кореляційного аналізу передбачає такі послідовні етапи:

а) встановлення причинно-наслідкових зв'язків між досліджуваними ознаками (виявлення факторів та вибір серед них тих, які найбільше впливають на результативний показник);

б) формування кореляційно-регресійної моделі (інформаційне забезпечення аналізу, вибір типу і форми зв'язку, складання моделі);

в) визначення кореляційних характеристик (показників зв'язку);

г) статистична оцінка параметрів зв'язку (економічна інтерпретація), оцінка значимості коефіцієнтів кореляції (наскільки відібрані фактори пояснюють варіацію результативного показника) та використання їх для вирішення практичних завдань, наприклад прийняття рішень, прогнозування, планування, нормування тощо [48, с.245-249].

Банк ставить перед собою безліч цілей. Вони складні і суперечливі, тому в максимальному ступені домогтися досягнення їх неможливо. Таким чином, задача зводиться не до екстремальних, а до оптимальних рішень, тобто до рішень, при яких критерії задовольняються в найкращій мірі. Отримані результати рішень будуть корисні менеджерів, який приймає планові рішення.

Для формування оптимального кредитного портфеля фізичних осіб ПАТ «Альфа-Банк» проведемо виявлення кореляційних залежностей між показниками чистого прибутку та структурними елементами кредитного портфеля фізичних осіб. Для цього оберемо просту парну кореляцію, яка виражається за допомогою рівняння:

$$Y = a_0 + a_1 * X, \quad (3.1)$$

де a_0 - незалежний член; a_1

- коефіцієнт регресії.

В якості факторів оберемо:

Y – величина чистого прибутку, млн. грн.

X – величина структурного елемента кредитного портфелю фізичних осіб, млн. грн.

Проведемо дослідження залежності величини чистого операційного прибутку від кредитів, що надані фізичним особам - підприємцям, кредитів, що

надані фізичним особам на поточні потреби та іпотечних кредитів. Тобто побудуємо 3 кореляційні залежності.

Дані для розрахунку кореляційної залежності величини чистого прибутку від кредитів, що надані фізичним особам - підприємцям наведена в табл. 3.1.

Для розв'язку системи рівнянь необхідно здійснити розрахунок похідних даних, які допоможуть знайти коефіцієнт регресії (табл. 3.2).

Таблиця 3.1

Дані для розрахунку залежності між величиною чистого прибутку

від кредитів, що надані фізичним особам – підприємцям, млн.грн.

Показник	I кв 2016 р	II кв 2016 р	III кв 2016 р	IV кв 2016 р	I кв 2017 р	II кв 2017 р	III кв 2017 р	IV кв 2017 р
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кредити, що надані фізичним особам - підприємцям	123,4	6,8	452,3	142,0	345,6	9,2	162,3	246,0
Чистий прибуток (збиток) банку	6,0	-3,2	18,5	2,7	16,3	-2,4	8,5	11,2

Таблиця 3.2

Розрахунок похідних даних для кореляційного аналізу

n	період	X	Y	xу	x ²	y ²
1	2	3	4	5	6	7
1	I кв 2016 р	123,4	5,95	734,2	15227,6	35,4
2	II кв 2016 р	6,8	-3,2	-21,8	46,2	10,2
3	III кв 2016 р	452,3	18,5	8367,6	204575,3	342,3
4	IV кв 2016р	142	2,7	383,4	20164,0	7,3
5	I кв 2017 р	345,6	16,3	5633,3	119439,4	265,7
6	II кв 2017 р	9,2	-2,4	-22,1	84,6	5,8
7	III кв 2017 р	162,3	8,5	1379,6	26341,3	72,3
8	IV кв 2017 р	246	11,2	2755,2	60516,0	125,4
Сума		1487,6	57,55	19209,37	446394,38	864,32

Знайдемо значення a_0 та a_1 з системи нормальних рівнянь, яка записується у вигляді:

$$na_0 + a_1 x = y$$

$$\begin{cases} a_0 + a_1 x = y \\ a_0 + a_1 x = y \end{cases} \quad (3.2) \quad a_1 x$$

Підставимо значення з табл. 3.1 в систему рівнянь:

$$8a_0 + a_1 1487,6 = 57,55$$

$a_0 + a_1 1487,6 = 446394,38 + 864,32$

$$a_0 + a_1 1487,6 = 446394,38 + 864,32$$

$$57,55 - 1487,6 * a_1$$

З першого рівняння $a_0 = \frac{57,55 - 1487,6 * a_1}{8}$

Підставимо знайдене значення a_0 в друге рівняння системи

$$\left(\frac{57,55 - 1487,6 * a_1}{8} \right) * 1487,6 + a_1 446394,38 = 864,32.$$

$$a_1 = 0,05.$$

Підставимо знайдене значення a_1 в формулу для розрахунку a_0 і отримаємо:

$$a_0 = \frac{57,55 - 1487,6 * 0,05}{8} = -2,12.$$

Таким чином, розв'язавши систему знаходимо такі значення параметрів: незалежний член: $a_0 = -2,12$; коефіцієнт регресії: $a_1 = 0,05$.

Підставимо визначені параметри в лінійне рівняння і отримаємо регресійну модель, яка описує залежність величини чистого прибутку від кредитів, що надані фізичним особам – підприємцям: $Y = -2,12 + 0,05 x$.

Коефіцієнт a_0 – постійна величина результативного показника, не пов'язана зі зміною цього фактора.

Щоб переконатися в надійності показників зв'язку і правомірності використання їх з практичною метою, необхідно дати їм статистичну оцінку.

Для цього використаємо коефіцієнт кореляції (r).

Коефіцієнт кореляції розраховується за формулою:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n x_i y_i}{\sqrt{\sum_{i=1}^n x_i^2 \sum_{i=1}^n y_i^2}} \quad (3.3)$$

Коефіцієнт кореляції може набирати значень від 0 до 1.

Шкала оцінки тісноти зв'язку за коефіцієнтом кореляції та критичне його значення наведені в табл. 3.3.

Підставимо значення з табл.3.2. в формулу 3.3

$$r = \frac{1487,6 * 57,55}{\sqrt{19209,37 * 8 - \frac{1487,6^2}{8} - \frac{57,55^2}{8}}}$$

В даному випадку величина коефіцієнту кореляції є суттєвою, бо він наближається до одиниці ($r = 0,97$), тобто зв'язок між фактором та результативним показником дуже сильний. Це дає змогу зробити висновок, що величина кредитів, що надані фізичним особам – підприємцям – один з головних факторів, від яких залежить величина чистого прибутку.

Таблиця 3.3

Величина коефіцієнта кореляції і тіснота зв'язку (за «Таблицею Чеддока»)

Коефіцієнт кореляції	Тіснота зв'язку
1	2

1,00	Зв'язок функціональний
0,90—0,99	Дуже сильний
0,70—0,89	Сильний
0,50—0,69	Значний
0,30—0,49	Помірний
0,10—0,29	Слабкий
0,00	Зв'язок відсутній

На підставі фактичних даних за 8 кварталів 2016-2017 рр. про величину кредитів, що надані фізичним особам – підприємцям (x) та сумою чистого прибутку (y) побудуємо кореляційне поле і побудуємо лінію тренду $Y = -2,12 + 0,05x$, яка зображена на рисунку 3.1.

Розв'язавши систему знаходимо такі значення параметрів: незалежний член: $a_0 = -2,7$; коефіцієнт регресії: $a_1 = 0,02$.

Підставимо визначені параметри в лінійне рівняння і отримаємо регресійну модель, яка описує залежність чистого прибутку від кредитів, що надані фізичним особам на поточні потреби: $Y = -2,7 + 0,02 * X$.

Коефіцієнт a_0 – постійна величина результативного показника, не пов'язана зі зміною цього фактора.

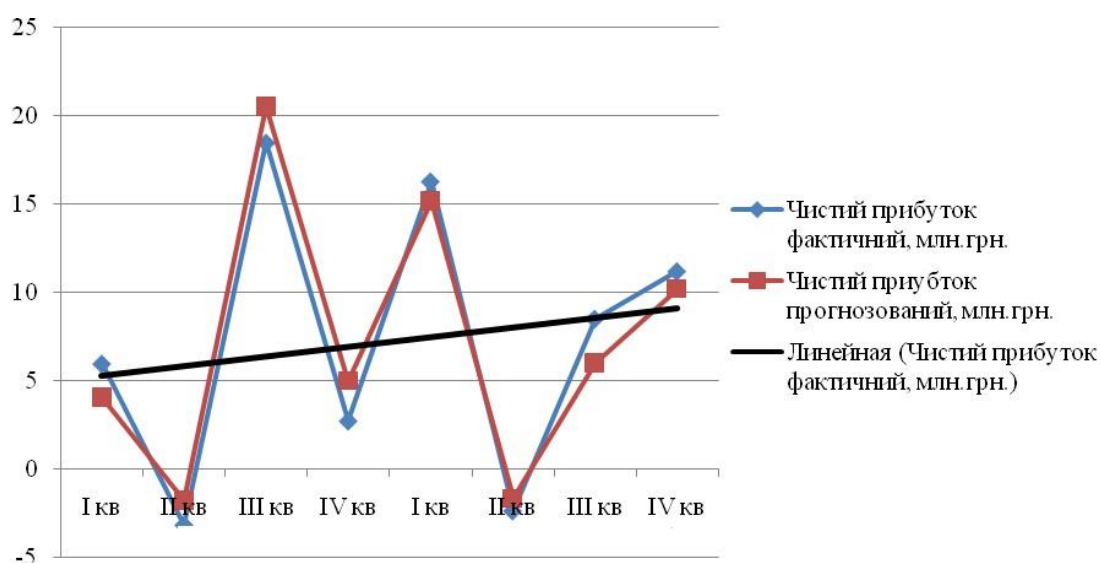

Рис. 3.1 Графік залежності величини чистого прибутку від величини кредитів, що надані фізичним особам – підприємцям

Таблиця 3.4

Дані для розрахунку залежності, млн.грн.

Показник	I кв	II кв	III кв	IV кв	I кв	II кв	III кв	IV кв
	2016 р	2016 р	2016 р	2016 р	2017 р	2017 р	2017 р	2017 р
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби	352,3	102,8	751,2	657,0	1032,2	145,5	415,2	1052,0
Чистий прибуток (збиток) банку	6,0	-3,2	18,5	2,7	16,3	-2,4	8,5	11,2

В даному випадку величина коефіцієнту кореляції є значною, бо він не наближається до одиниці ($r \approx 0,8$), тобто зв'язок між фактором та результативним показником є сильним. Це дає змогу зробити висновок, що величина кредитів, що надані фізичним особам на поточні потреби – є одним з факторів, від яких залежить величина чистого прибутку банку.

Підставимо значення з табл.3.5. в формулу 3.3

$$r \approx 0,80 = \frac{49225,59 - \frac{4508,2 * 57,55}{8}}{\sqrt{\left[\frac{4508,2^2}{8} - \left(\frac{4508,2}{8} \right)^2 \right] * \left[\frac{57,55^2}{8} - \left(\frac{57,55}{8} \right)^2 \right]}}$$

На підставі фактичних даних за 8 кварталів 2016-2017 рр. про величину кредитів, що надані фізичним особам на поточні потреби (X) та сумою чистого прибутку (Y) побудуємо кореляційне поле і лінію тренду: $Y = -2,7 + 0,02 * X$ (рис. 3.2).

Таблиця 3.5

Розрахунок похідних даних для кореляційного аналізу

n	період	X	y	xу	x ²	y ²
1	2	3	4	5	6	7
1	I кв 2016 р	352,3	5,95	2096,2	124115,3	35,4
2	II кв 2016 р	102,8	-3,2	-329,0	10567,8	10,2
3	III кв 2016 р	751,2	18,5	13897,2	564301,4	342,3
4	IV кв 2016 р	657	2,7	1773,9	431649,0	7,3
5	I кв 2017 р	1032,2	16,3	16824,9	1065436,8	265,7
6	II кв 2017 р	145,5	-2,4	-349,2	21170,3	5,8
7	III кв 2017 р	415,2	8,5	3529,2	172391,0	72,3
8	IV кв 2017 р	1052	11,2	11782,4	1106704,0	125,4
Сума		4508,2	57,55	49225,6	3496335,7	864,3

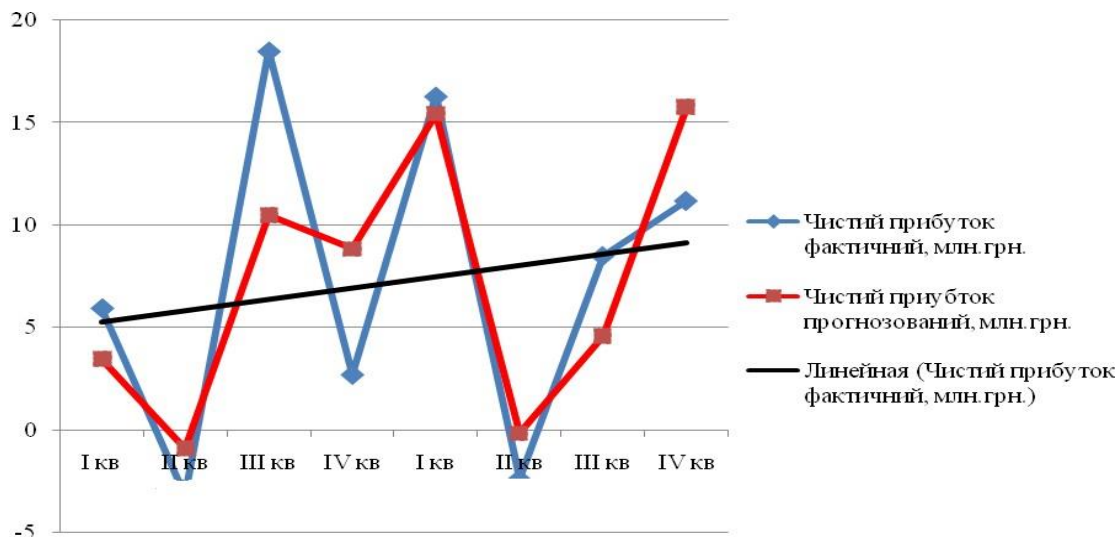

Рис. 3.2 Графік залежності чистого прибутку від кредитів, що надані фізичним особам на поточні потреби

Розв'язавши систему знаходимо такі значення параметрів: незалежний член: $a_0 = 7,57$; коефіцієнт регресії: $a_1 = -0,001$.

Підставимо визначені параметри в лінійне рівняння і отримаємо регресійну модель, яка описує залежність чистого прибутку від величини іпотечних кредитів: $Y = 7,57 - 0,001 * X$

Коефіцієнт a_0 – постійна величина результативного показника, не пов'язана зі зміною цього фактора.

Таблиця 3.6

Дані для розрахунку залежності між величиною чистого прибутку від величини іпотечних кредитів, млн.грн.

Показник	I кв 2016 р	II кв 2016 р	III кв 2016 р	IV кв 2016 р	I кв 2017 р	II кв 2017 р	III кв 2017 р	IV кв 2017 р
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Іпотечні кредити фізичних осіб	215,7	415,9	168,9	694,0	854,2	324,5	103,8	104,0
Чистий прибуток (збиток) банку	6,0	-3,2	18,5	2,7	16,3	-2,4	8,5	11,2

Таблиця 3.7

Розрахунок похідних даних для кореляційного аналізу

n	рік	X	y	xу	x ²	y ²
1	2	3	4	5	6	7
1	I кв 2016 р	215,7	5,95	1283,4	46526,5	35,4
2	II кв 2016 р	415,9	-3,2	-1330,9	172972,8	10,2
3	III кв 2016 р	168,9	18,5	3124,7	28527,2	342,3
4	IV кв 2016 р	694	2,7	1873,8	481636,0	7,3
5	I кв 2017 р	854,2	16,3	13923,5	729657,6	265,7
6	II кв 2017 р	324,5	-2,4	-778,8	105300,3	5,8
7	III кв 2017 р	103,8	8,5	882,3	10774,4	72,3
8	IV кв 2017 р	104	11,2	1164,8	10816,0	125,4
Сума всього		2881	57,55	20142,75	1586210,84	864,32

Розв'язавши систему знаходимо такі значення параметрів: незалежний член: $a_0 = 7,57$; коефіцієнт регресії: $a_1 = -0,001$.

Підставимо визначені параметри в лінійне рівняння і отримаємо регресійну модель, яка описує залежність чистого прибутку від величини іпотечних кредитів: $Y = 7,57 - 0,001 * X$

Коефіцієнт a_0 – постійна величина результативного показника, не пов'язана зі зміною цього фактора.

Підставимо значення з табл.3.7. в формулу 3.3

$$r = \frac{20142,75 - \frac{2881 * 57,55}{8}}{\sqrt{\frac{1586210,84}{8} - \frac{2881^2}{8} - \frac{57,55^2}{8}}} = -0,037$$

В даному випадку величина коефіцієнту кореляції становить (-0,037), що свідчить про відсутність зв'язку між фактором та результативним показником ϵ . Це дає змогу зробити висновок, що величина іпотечних кредитів не є одним з факторів, від яких залежить величина чистого прибутку банку.

На підставі фактичних даних за 8 кварталів 2016-2017 рр. про величину іпотечних кредитів (X) та сумою чистого прибутку (Y) побудуємо кореляційне поле і побудуємо лінію тренду: $Y = 7,57 - 0,001 * X$.

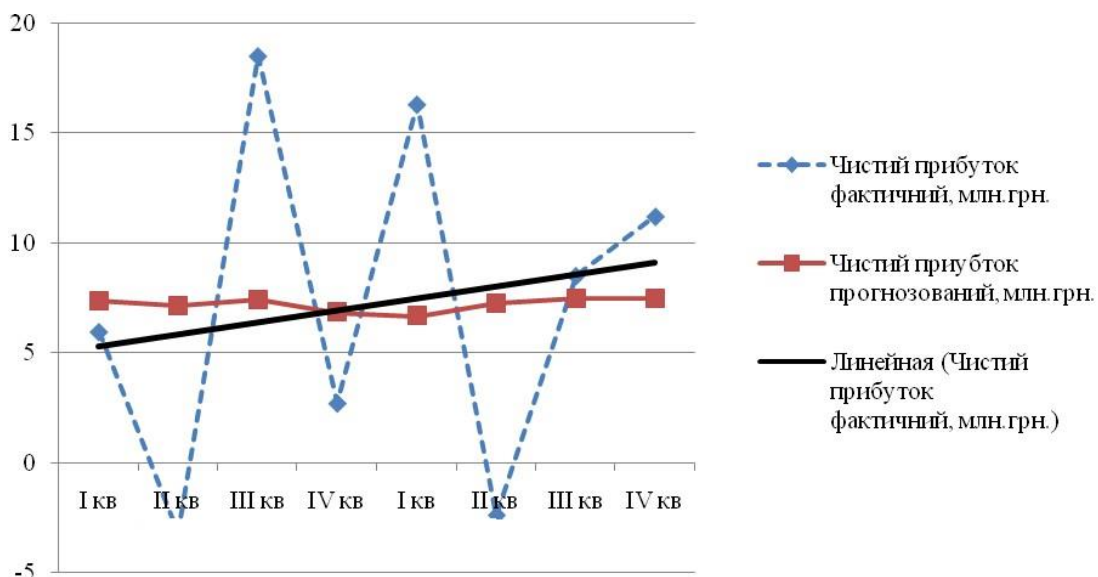

Рис. 3.3 Графік залежності чистого прибутку від іпотечних кредитів

Таким чином, за результатами трьох розрахованих кореляційних залежностей можна зробити висновок, що оптимальним є розвиток кредитного портфелю фізичних осіб за рахунок кредитів, що надані фізичним особам – підприємцям та кредитів, що надані фізичним особам на поточні потреби. Необхідно знизити об'єм іпотечного кредитування, або навіть зовсім відмовитися від даного виду кредитів.

3.2. Рекомендації щодо заходів поліпшення кредитної політики банку

З метою визначення пріоритетів кредитної політики ПАТ «Альфа-Банк» застосуємо метод експертних оцінок. Цей метод використовують для аналізу у випадках, коли немає достатньої інформації для дослідження того чи іншого економічного явища, процесу і виявлення факторів, що викликали відхилення. Він передбачає використання при розв'язанні аналітичних задач професійного опиту та інтуїції спеціалістів.

Експертну оцінку здійснюють спеціалісти-експерти, які складають кваліфікаційний аргументований висновок про стан того чи іншого питання діяльності банку (наприклад, формування кредитної політики, питання розширення чи звуження мережі відділень банку тощо). За допомогою цього методу виявляється єдина колективна думка спеціалістів-експертів при обміркуванні тих чи інших економічних проблем у результаті певних компромісів.

В якості експертів пропонуємо використовувати керівників вищої ланки ПАТ «Альфа-Банк», а саме: Голову правління банку, членів правління банку, членів спостережної ради. Склад експертної групи необхідно визначати в залежності від напрямку питань.

Встановимо пріоритетні напрямки кредитної політики на основі видів кредитної політики, які вже впроваджені в ПАТ «Альфа-Банк».

Напрямами кредитної політики ПАТ «Альфа-Банк» на майбутнє повинні стати наступні:

- кредитування на ремонт та будівництво;
- кредитування фізичних осіб-підприємців;
- споживче кредитування населення;
- кредитування відпочинку за кордоном;
- кредитування на придбання автомобіля та іпотечне кредитування.

Визначимо відносну значущість варіантів кредитної політики за допомогою методу колективної експертної оцінки.

Змоделюємо проведення опитування з метою отримання необхідних даних для аналізу. Припустимо, що від 6 експертів було отримано висновки щодо напрямків формування кредитного портфеля фізичних осіб.

Форму представлення висновків необхідно попередньо розробити та передати кожному експертові для заповнення.

Для спрощення процедури проведення розрахунків всім напрямкам формування кредитного портфеля фізичних осіб доцільно дати умовне значення:

- кредитування на ремонт та будівництво (А);
- кредитування фізичних осіб-підприємців (Б);
- іпотечне кредитування (В);
- споживче кредитування населення (Г);
- кредитування відпочинку за кордоном (Д);
- кредитування на придбання автомобіля (Ж);

Перш за все необхідно провести процедуру ранжування напрямків кредитної політики. Кожен експерт повинен розташувати напрямки формування кредитного портфеля фізичних осіб за пріоритетністю і присвоїти їм числа натурального ряду – ранги. При цьому ранг 1 отримує найбільш доцільний за думкою експерта напрямок кредитної політики, ранг 2 – другий по значущості, і так далі по зростаючій. Результати анкетування наведемо в табл.

3.8.

Оскільки серед рангів, даних експертами, є однакові, то була проведена стандартизація рангів, яка є свого роду масштабуванням і її мета, – забезпечити, щоб сума рангів, даних кожним експертом, дорівнювала сумі членів натурального ряду від 1 до n (n – число оцінюваних параметрів, в нашому випадку $n = 6$). Сума рангів, дана кожним експертом визначається за формулою:

$$S = \frac{n(n+1)}{2} = \frac{6(6+1)}{2} = 21 ,$$

(3.4)

де S - сума рангів, вказана кожним експертом; n - сума членів натурального ряду від 1 до 6.

Таблиця 3.8

Зведена таблиця анонімного анкетування

N (i) експерт	Напрямки кредитної політики (j)						Сума рангів
	А	Б	В	Г	Д	Ж	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	1	5	3	6	4	21
2	1	2	3	4	5	6	21
3	1	3	5	2	6	4	21
4	2	1	5	3	4	6	21
5	3	1	5	2	4	6	21
6	1	1	4	3	6	6	21

Стандартизовані ранги визначаються як середні суми місць, поділених між собою різними параметрами з однаковими рангами.

Після стандартизації рангів напрямки кредитної політики були проранжировані з погляду їх значущості і представлені в табл. 3.2.

Сума рангів, призначених експертами j -ому параметру, визначається за формулою:

$$S_j = \sum_{i=1}^n R_{ij} \quad , \quad (3.5)$$

де R_{ij} – ранг, даний i -им експертом j -ому параметру;

S_j – сума рангів, призначених експертами j -ому параметру.

Отже, $S_1 = 10$; $S_2 = 9$; $S_3 = 27$; $S_4 = 17$; $S_5 = 31$, $S_6 = 32$.

Напрямок кредитної політики, у якого сума рангів буде найменшою, вважається найбільш пріоритетним в процесі дослідження. В нашому

дослідженні це напрямок формування кредитного портфеля фізичних осіб "Кредитування фізичних осіб-підприємців".

Після процедури ранжування необхідно провести розрахунок коефіцієнта конкордації, що показує ступінь узгодженості думок експертів.

Таблиця 3.9

Зведена таблиця анонімного анкетування

N (i) експерт	Напрямки кредитної політики (j)						Сума рангів
	А	Б	В	Г	Д	Ж	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	1	5	3	6	4	21
2	1	2	3	4	5	6	21
3	1	3	5	2	6	4	21
4	2	1	5	3	4	6	21
5	3	1	5	2	4	6	21
6	1	1	4	3	6	6	21
Сума рангів	10	9	27	17	31	32	126

Оцінка узгодженості думок експертів здійснюється в наступній послідовності:

1. Визначення суми рангів напрямків кредитної політики.
2. Розрахунок середньої суми за наступною формулою:

$$S = \frac{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m r_{ij}}{2n} \quad (3.6)$$

де S – середня сума; m – кількість експертів; n – кількість напрямків кредитної політики.

$$\frac{1}{2} S \approx 6(6 \square 1) \square 21$$

3. Розрахунок алгебраїчної різниці між сумою рангів j -ого параметру і середнім значенням за формулою:

$$d = S - S_j \quad (3.7)$$

де d – алгебраїчна різниця ;

S – середня сума;

S_j – сума рангів, призначених експертами j -ому параметру.

Розрахуємо алгебраїчну різницю:

$$d_1 = 10 - 21 = -11$$

$$d_2 = 9 - 21 = -12$$

$$d_3 = 27 - 21 = 6$$

$$d_4 = 17 - 21 = -4$$

$$d_5 = 31 - 21 = 10$$

$$d_6 = 32 - 21 = 11$$

4. Визначення суми квадратів алгебраїчних різниць за формулами:

$$K = \sum_{i=1}^n d_j^2, \quad (3.8)$$

$$K = d_1^2 + d_2^2 + d_3^2 + \dots + d_{(n-1)}^2 + d_n^2,$$

де K - сума квадратів алгебраїчних різниць; d_j – сума квадратів алгебраїчних різниць, призначених експертами j -ому параметру.

Розрахуємо суму квадратів алгебраїчних різниць:

$K = 11^2 + 12^2 + 6^2 + 4^2 + 10^2 + 11^2 = 121 + 144 + 36 + 16 + 100 + 121 = 538$.

Дані розрахунків можна представити у вигляді зведеної таблиці (таблиця 3.10).

Якщо думки всіх експертів співпадають, а серед рангів, даних експертами, немає однакових, то середній квадрат алгебраїчних різниць максимальний і розраховується за наступною формулою :

$$K = K_{\max} = \frac{1}{12} m^2 (n^3 - n) \quad (3.9)$$

де K - сума квадратів алгебраїчних різниць; m – число експертів; n – число чинників.

Таблиця 3.10

Послідовність оцінки узгодженості думок експертів

Послідовність оцінки узгодженості думок експертів	А	Б	В	Г	Д	Ж
1	2	3	4	5	6	7
1.Сума рангів, (S_j)	10	9	27	17	31	32
2.Середньоарифметична сума, (S)	21	21	21	21	21	21
3.Алгебраїчні різниці, d	-11	-12	6	-4	10	11
4.Квадрати різниць, d^2	121	144	36	16	100	121

Знайдемо суму квадратів алгебраїчних різниць:

$$K_{\max} = 1/12 * 6^2 * (6^3 - 6) = 630$$

Знайдене значення суми квадратів алгебраїчних різниць перевіримо на числовому прикладі (табл. 3.14).

Сума квадратів алгебраїчних різниць дорівнює:

$$K_{\max} = 225 + 81 + 9 + 9 + 81 + 225 = 630$$

Таким чином, ми отримали те ж число, що і за формулою.

Розрахуємо коефіцієнт конкордації $K_{\text{конк}}$:

$$K_{\text{конк}} = K / K_{\text{max}} = 538/630 = 0,854$$

Якщо коефіцієнт конкордації рівний або близький до нуля, то це означає практично повну неузгодженість думок експертів. При наближенні коефіцієнта конкордації до одиниці можна говорити про єдність думок експертів.

Подальшу роботу з групою експертів доцільно проводити лише у разі, коли коефіцієнт конкордації більше або рівний 0,40.

Якщо ж він менше 0,40, то це означає, що або оцінювані параметри близькі один до одного і немає необхідності розраховувати їх кількісну відмінність, або експерти запропонували компенсуючий один одного порядок ранжирування. Для знаходження дисперсії напрямків кредитної політики (j) А, Б, В, Г, Д, Ж (табл.3.11) вибіркової сукупності скористаємося допоміжною таблицею 3.12.

Таблиця 3.11

Розрахунок суми квадратів алгебраїчних різниць

Анкети	Виконавець					
	А	Б	В	Г	Д	Ж
1	1	2	3	4	5	6
2	1	2	3	4	5	6
3	1	2	3	4	5	6
4	1	2	3	4	5	6
5	1	2	3	4	5	6
6	1	2	3	4	5	6
Сума рангів, (S _j)	6	12	18	24	30	36
1	1	2	3	4	5	6
Середньоарифметична	21	21	21	21	21	21
Алгебраїчні різниці, d	-15	-9	-3	3	9	15
Квадрати різниць, d ²	225	81	9	9	81	225

Середнє значення чинників обчислено за формулою:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n} \quad (3.10)$$

За даними табл.3.12 обчислимо вибірккову дисперсію:

$$S^2 = \frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n-1} \quad (3.11)$$

$$S^2 \text{ А} = 3,4/5 = 0,67$$

$$S^2 \text{ Б} = 3,5/5 = 0,70$$

$$S^2 \text{ В} = 3,5/5 = 0,70$$

$$S^2 \text{ Г} = 2,8/5 = 0,57$$

$$S^2 \text{ Д} = 4,9/5 = 0,98$$

$$S^2 \text{ Ж} = 5,4/5 = 1,04$$

Розрахуємо коефіцієнт варіації. Коефіцієнт варіації розраховується за формулою :

$$V = \frac{\sigma}{\bar{x}} * 100, \quad (3.12)$$

де σ – середньоквадратичне відхилення;

\bar{x} - середньоарифметична.

$$V_A = 0,819 / 1,7 * 100 = 48,1$$

$$V_B = 0,837 / 1,5 * 100 = 55,8$$

$$V_B = 0,837 / 4,5 * 100 = 18,6$$

$$VГ \ 0,752 / 2,8 * 100 \ 26,9$$

$$VD \ 0,989 / 5,2 * 100 = 19,0$$

$$VЖ \ 1,042 / 5,3 * 100 \ 19,7$$

Таблиця 3.12

Розрахункова таблиця вибіркової сукупності

N	(i)	x_i	$(x_i -$	x_i	$(x_i -$	x_i	$(x_i -$	x_i	$(x_i -$	x_i	$(x_i -$	x_i	$(x_i -$
		А		Б		В		Г		Д		Ж	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1		2	0,1	1	0,3	5	0,25	3	0,0	6	0,7	4	1,8
2		1	0,5	2	0,3	3	2,25	4	1,4	5	0,0	6	0,5
3		1	0,5	3	2,3	5	0,25	2	0,6	6	0,6	4	1,7
4		2	0,1	1	0,3	5	0,25	3	0,0	4	1,4	6	0,5
5		3	1,7	1	0,3	5	0,25	2	0,6	4	1,4	6	0,5
6		1	0,5	1	0,3	4	0,25	3	0,0	6	0,6	6	0,5
Разом		10	3,4	9	3,5	27	3,5	17	2,8	31	4,9	32	5,4
Дисперсія		-	0,67	-	0,70	-	0,70	-	0,57	-	0,98	-	1
Ср. квадр.		-	0,819	-	0,837	-	0,837	-	0,752	-	0,989	-	1,042
К варіації, %		-	48,1	-	55,8	-	18,6	-	26,9	-	19,0	-	19,7

На підставі значення середньоквадратичного відхилення і коефіцієнту варіації можна визначити, що напрямки формування кредитного портфеля фізичних осіб відхиляються від рівня середнього значення в цілому по обстеженню в той чи інший бік від 18,6% (В) до 48,% (А).

Таким чином, використовуючи метод колективної експертної оцінки, було визначено відносну значущість напрямків політики формування кредитного портфеля фізичних осіб ПАТ «Альфа-Банк» на 2018 рік. На основі проведеного аналізу розвитку ринку банківських послуг та фінансового становища банку за останні 3 роки експертами було встановлено, що найбільш

пріоритетним напрямком в 2018 році для ПАТ «Альфа-Банк» є кредитування фізичних осіб-підприємців, бо сума рангів даного варіанту була найменшою. Єдність думок експертів в цьому підтверджується коефіцієнтом конкордації (0,854).

3.3. Напрямки вдосконалення кредитування фізичних осіб на основі зниження кредитного ризику

Незалежно від якості кредитного портфеля та методів, які застосовуються при управлінні кредитним ризиком, усі банки тією чи іншою мірою стикаються з проблемами неповернення кредитів.

Проблемними кредитами фізичних осіб називають такі, за якими своєчасно не проведені один чи кілька платежів, значно знизилась ринкова вартість забезпечення, виникли обставини, за яких банк матиме сумнів щодо повернення позики[16].

Проблемними, насамперед, можуть стати кредити, ризик по яких є підвищеним. Досвідчений працівник банку може ще на ранній стадії помітити ознаки процесу фінансових труднощів, що зароджуються, та вжити заходів до виправлення ситуації і захисту інтересів банку [43].

Сигнали раннього попередження про наявність фінансових труднощів у позичальника.

- несвоєчасне виконання зобов'язань по позиції;
- втрата взаєморозуміння з клієнтом;
- не надаються нові дані для актуалізації рахунку фінансового стану, виникають проблеми з перевіркою заставленого майна;

- погіршується становище в економіці галузі, де зосереджені джерела доходів позичальника, як фізичної особи;
- хвороба (смерть) керівників підприємства, де працює позичальник;
- негативні зміни у поведінці, наприклад, надмірні витрати, подружні проблеми (включаючи розлучення), алкоголізм, схильність до азартних ігор;
- несподівані запити на представлення кредитів на необґрунтовані цілі;
- зміни у зовнішньому вигляді і іміджі клієнта;
- природні та антропогенні катаклізми (пожежа, повінь, війна);
- розслідування, що проводяться податковими органами, по відношенню до клієнта чи підприємству з основним місцем роботи клієнта;
- повторні проблеми, які були успішно вирішені.

При наявності вказаних або схожих подій необхідно, щоб співробітник відділу кредитування фізичних осіб ініціював програму активного моніторингу діяльності позичальника.

Створити цілком безризиковий портфель неможливо, однак своєчасне погашення позичок і відсотків по них багато в чому визначає успішну роботу банку.

В ПАТ «АЛЬФА-БАНК» в системі кредитування фізичних осіб головною проблемою є зростання частки неповернених кредитів та прострочених кредитів. З метою удосконалення системи кредитування фізичних осіб необхідно мінімізувати кредитний ризик неповернення кредитів.

Для мінімізації ризику неповернення кредитів фізичними особами пропонуємо впровадити наступні заходи:

- а) посилення вимог до позичальників. Моніторинг.

Важливою умовою зменшення числа не повернення кредитів є посилення вимог до позичальників. Застосовувані схеми кредитування лише за пред'явленням паспорта - ризикові. Як правило, мова йде про скорингкредитування, яке характерне при кредитуванні на купівлю товарів (експрескредитування) і при видачі кредитних карт. Стандартна скорингова система майже автоматично віднесе до числа так званих «не зовсім надійних» переважну більшість потенційних клієнтів. Скорингова система не дозволяє вирішити основне завдання будь-якого банку, а саме: поставити видачу кредитів на потік. Таким чином, банки змушені орієнтуватися на суб'єктивні оцінки своїх інспекторів, які можуть бути помилковими. Рішенням цієї проблеми повинен займатися кожен конкретний банк з допомогою модернізації системи оцінки кредитоспроможності позичальника та підвищення кваліфікації персоналу.

Щоб уникнути проблемної позики працівник банку повинен передбачати її появу, знаючи причини виникнення та враховуючи ознаки. Лише суворий контроль за кредитним проектом в цілому дозволяє забезпечити безпеку, надійність і прибутковість кредитних операцій комерційних банків. Існують принципи моніторингу, які є важливими для успішної кредитної діяльності будь-якого банку [53]:

- банк повинен мати свою систему моніторингу кредитних операцій;
- система моніторингу має бути безперервною та оперативною;
- проведення заходів щодо супроводження кредитних проектів, які направляються на зниження рівня ризику невиконання боржником своїх зобов'язань;
- організація моніторингу повинна сприяти покращенню відносин між кредитором та позичальником;

□ кредитний контроль повинен здійснюватись найбільш кваліфікованими та досвідченими працівниками банку.

Результатом повинно стати зниження об'єму неповернених та прострочених споживчих кредитів, унеможливлення шахрайських схем отримання коштів;

б) велику роль в оцінці кредитоспроможності позичальників повинно відігравати Бюро кредитних історій, які успішно функціонують в західних країнах. Закон України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» набрав чинності в Україні вже з 29 січня 2006 року. Він дозволяє уникнути видачі кредитів недобросовісним позичальникам, за допомогою обміну інформацією про клієнтів між банками.

Результат – об'єктивна оцінка кредитоспроможності позичальників на основі кредитного рейтингу;

в) необхідно розробити нові механізми, що дозволили б адаптувати ставки за кредитами. Можна запропонувати впровадження плаваючої ставки, розмір якої буде переглядатися щомісячно і буде прив'язаний до депозитної ставки. Встановлення плаваючих ставок за кредитами є звичайною практикою для іноземних банків, а фіксована ставка, одного разу встановлена в договорі, залишається незмінною. Отже, у цьому випадку у позичальників є вибір при підписанні кредитного договору на користь фіксованої або плаваючої ставки.

Результат – зміна ставки за кредитом в залежності від курсу валют, від ставки рефінансування, від депозитної ставки, що зробить кредитну політику більш гнучкою;

г) ПАТ «АЛЬФА-БАНК» необхідно розглядаються такі проблеми як організація управління кредитним ризиком у взаємозв'язку з управлінням персоналом. Саме ця сфера кредитних відносин є доцільною для регулювання і

здійснити це необхідно за допомогою методів попередження банківського кредитного ризику.

Попередження втрат як метод управління кредитним ризиком дозволить банкам уберегтися від можливих випадкових подій за допомогою конкретного набору превентивних дій. Пропонуємо в роботі застосовувати заходи щодо попередження чи профілактики кредитного ризику, які зорієнтовані в першу чергу на роботу з персоналом банку, а також на розвиток взаємин між кредитними фахівцями і клієнтами банку. За формою організації ці дії відносяться до методів непрямого впливу, що припускає створення співробітникам більш сприятливих умов діяльності. Зміст методів попередження банківського кредитного ризику складають такі заходи:

- добір і оцінка висококваліфікованих фахівців;
- оптимізація трудових процесів у частині розгляду заявок, процедур оформлення необхідних документів, прийняття рішень про кредити;
- постійний розвиток персоналу;
- вивчення потенційного клієнта; – постійний моніторинг клієнта.

Пропонуємо наступний алгоритм добору працівників відділу кредитування: після того як претенденти на посаду головного фахівця відділу кредитування пройдуть соціально-психологічне тестування, фахографію, голова кредитного підрозділу разом з відділом кадрів і службою безпеки повинен зупинити свій вибір на одному з кандидатів, виходячи з потреби банку в тому чи іншому фахівці.

Подальшу долю нового співробітника доцільно визначати після проходження випробувального терміну (3 місяці) методом атестації.

Пропонуємо проводити процес атестації в такій послідовності:

- відповідальний за атестацію член правління або сам голова правління проводить інструктивну нараду з керівниками структурних

підрозділів з питань майбутньої атестації;

- керівники структурних підрозділів спочатку заповнюють атестаційну анкету, що характеризує діяльність кожного співробітника за певний період по декількох стандартних позиціях;

- по кожному співробітнику, що атестується, підсумовується загальний бал і підводяться підсумки;

- кожного співробітника, що атестується, під розписку знайомлять з результатами атестації і проводять з ним бесіду, у ході якої обговорюються як недоліки в його діяльності, так і успіхи;

- за результатами атестації керівництвом приймається рішення про відповідність працівника вимогам банку, про поповнення кадрового резерву і про переведення або звільнення співробітників.

Усі критерії, що використовуються в атестаційній анкеті, однаково важливі для банківського працівника. Проте в кредитних підрозділах підвищена увага повинна приділятися таким професійним і особистісним якостям співробітників: стаж роботи в банку, якість базової професійної освіти, висока виконавча відповідальність, творче ставлення до роботи й інноваційний потенціал, вміння оперативно реагувати на зміну ситуації, комунікабельність і психологічна сумісність з іншими членами колективу.

Співробітники, які претендують на керівну посаду, крім перерахованих якостей повинні мати ознаки помірної амбіційності і задатки лідера.

Головна мета організаційної роботи з персоналом полягає в забезпеченні оптимальних варіантів заміщення посад за рахунок власних кадрових ресурсів. Цього можна досягти тільки завдяки залученню в банківську діяльність висококваліфікованих фахівців, розвитку їх професійних знань і навичок роботи, в тому числі методами мотивації.

Результат - здійснення перерахованих попереджувальних щодо управління персоналу, залученого до видачі споживчих кредитів, дозволить значною мірою усунути передумови виникнення кредитного ризику.

Як висновок зазначимо, що в цілому попит на кредити для фізичних осіб у ПАТ «Альфа-Банк» залишається досить високий. Висока ймовірність того, що на ринку будуть з'являтися і нові кредитні продукти для населення, а отже нові ризики для банку. Тому тільки комплексне впровадження вищевикладених пропозицій дозволить стабілізувати ситуацію, що склалася в ПАТ «АльфаБанк».

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження в магістерській роботі «Управління кредитним портфелем банку» сформовано наступні висновки:

1. Кредитний портфель банку – це сукупність кредитів наданих банком на певну дату з метою отримання доходу, що класифіковані за певними критеріями.

Залежно від співвідношення «дохідність-ризик» виділяють такі види кредитного портфеля як портфель доходу, портфель ризику та збалансований портфель. Залежно від класифікаційних ознак кредитів, наданих банком, кредитний портфель можна класифікувати за позичальниками, за способом обліку, за строками, призначенням, забезпеченням, методом надання, валютою, ступенем ризику.

2. Система аналізу кредитного портфеля банку є системою з певним набором елементів, а саме: мета, об'єкт, суб'єкт і механізм.

Базовими інструментами аналізу є дослідження динаміки і структури кредитного портфеля, коефіцієнтний аналіз ризику та дохідності кредитного портфеля, оцінка фактичного та прогнозного рівнів кредитного ризику банку та його прогнозування.

Склад суб'єктів аналізу кредитного портфеля банку визначається загальним підходом до організації його кредитної діяльності.

Інформаційне забезпечення формується з відомостей внутрішньобанківської інформації, даних, що надходять від позичальника та інформації, отриманої із зовнішніх джерел. Важливою складовою інформаційного забезпечення є нормативне забезпечення, що включає систему законодавчих і нормативних актів, а також внутрішньобанківських документів.

Для підвищення ефективності аналізу якості кредитного портфеля банку та виявлення змін у рівні індивідуального кредитного ризику, попередження його зростання запропоновано застосовувати основні обов'язкові та вибіркові індикатори, виконання яких контролюється в процесі моніторингу. При виявленні виконання обов'язкових критеріїв рівень індивідуального кредитного ризику визначається таким, що перейшов у зону катастрофічного, і заборгованість визнається проблемною. При виявленні виконання вибірових критеріїв банк на підставі аналізу інформації за результатами моніторингу оцінює, чи є отримана негативна інформація достатньо суттєвою для визнання заборгованості проблемною.

3. За результатами проведеного аналізу фінансового стану ПАТ «АЛЬФА-БАНК» можна зробити наступні висновки: в 2013-2017 рр. банк дотримувався всіх економічних нормативів діяльності. Станом на 01.01.2017 та 01.01.2018 рр. норматив регулятивного капіталу був межах допустимого, тобто більше ніж 120 000 тис.грн. Норматив адекватності регулятивного капіталу станом на 01.01.2014 року був на рівні 17,01%, на 01.01.2015 – 18,21%, на 01.01.2016 – 18;49%, при нормативному значенні не менше 10%.

Операції з кредитування фізичних осіб були і залишаються основними, що формують дохід банку в цілому. Більше того, їх частка в загальних доходах зросла з 68% до 68,5 %, тобто на 0,5 %. Це свідчить про загальну тенденцію зниження рентабельності інших банківських операцій.

4. Для ПАТ «Альфа-банк» найбільш важливим є вдосконалення кредитування фізичних осіб, так як даний вид кредитів є пріоритетним. Планування кредитних операцій фізичних осіб визначає цілі діяльності банку і способи їх досягнення. Оцінка загального рівня управління кредитною політикою включає питання про наявність і зміст кредитних ресурсів.

5. Для забезпечення максимального прибутку банку потрібно вирішити, які статті кредитного портфеля фізичних осіб є найприбутковішими та прийняти заходи для оптимізації їх частки в загальній структурі. Для вирішення даної задачі було використано кореляційно-регресивний аналіз, який, враховуючи елементи портфеля та зв'язки між ними, відображає його ефективну структуру.

За результатами трьох розрахованих кореляційних залежностей можна зробити висновок, що оптимальним у ПАТ «Альфа-Банк» є розвиток кредитного портфеля фізичних осіб за рахунок кредитів, що надані фізичним особам – підприємцям та кредитів, що надані фізичним особам на поточні потреби. Необхідно знизити об'єм іпотечного кредитування, або навіть зовсім відмовитися від даного виду кредитів адже величина іпотечних кредитів не є одним з факторів, від яких залежить величина чистого прибутку банку.

6. В ПАТ «АЛЬФА-БАНК» в системі кредитування фізичних осіб головною проблемою є зростання частки неповернених кредитів та прострочених кредитів. З метою удосконалення системи кредитування фізичних осіб необхідно мінімізувати кредитний ризик неповернення кредитів.

Для мінімізації ризику неповернення кредитів фізичними особами пропонуємо впровадити наступні заходи: 1. Посилення вимог до позичальників. Моніторинг. 2. Співпраця з Бюро кредитних історій. 3. Розробка механізмів адаптації ставки за кредитами. 4. Організація управління кредитним ризиком у взаємозв'язку з управлінням персоналом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» Закон від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001, N 5-6, ст.30
2. Закон України “Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень” // Закон від 18.11.2003 № 1255-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 11, ст.140
3. Закон України «Про заставу» //Закон від 02.10.1992 № 2654-XII// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 47, ст.642.
4. Конституція України // Зкон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
5. Положення НБУ «Про організацію операційної діяльності в банках України» від 18.06.2003 р. №254.
6. Закон України «Про охорону праці» // Закон від 14.10.1992 № 2694XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 49, ст.668.
7. Закон України [«Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та \[...\]»](#) // Закон від

23.09.1999 № 1105-XIV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 4647, ст.403.

8. [Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення](#) // Закон від 24.02.1994 № 4004-XII //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 27, ст.218.

9. Про застосування Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та [...] Національний банк; Лист від 15.09.2008 № 12-111/1122-12400435.

10. [Цивільний кодекс України](#) // Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356.

11. Голуб В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку. Автореф. Дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / В.М. Голуб; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2004. — 19 с.

12. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем / Ю.Бугель // Галицький економічний вісник. — 2010. — №2(27).— с.157-163.

13. Д'яконов К.М. Оптимізація ризику кредитного портфеля банку / К.М. Д'яконов // Наука й економіка. – 2010. – № 2 (18). – С. 35-41.

14. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Положення Національного банку України від 30.06.2006 р. № 351[Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

15. Кредитування і контроль - Вовк В.Я: Навч. посіб. - К.: Знання, 2008.-463 с.

16. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активним банківськими операціями // Постанова Правління Національного банку України від

25.01.2012 р. № 23.

17. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.

18. Дзюблюк, О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / Олександр Дзюблюк // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 1. – С. 108124.

19. Чмутова І. М. Обґрунтування складу збалансованої системи показників для оцінки діяльності банку / І.М. Чмутова, О.С. Безродна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 137 – 143.

20. Криклій О.А., Фінансовий менеджмент банку [Текст] : навч. посібник / О.А. Криклій, І.В. Сало. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 314 с. – ISBN 978-966-680-312-5.

21. Парасій-Вергуненко, І.М. Аналіз банківської діяльності [Текст] : Підручник / І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с. – ISBN 966–574–567–0

22. Васюренко, О. В. Банківський менеджмент: Посібник [Текст] / О. В. Васюренко. – К.: Академія, 2004. – 320 с. – ISBN 966-7330-25-7.

23. Фляйшер, К. Стратегический и конкурентный анализ. Методы и средства конкурентного анализа в бизнесе [Текст] / К. Фляйшер, Б. Бенсуссан ; пер. с англ. Д. П. Коньковой, под общ. ред. И. М. Степанова, Ю. А. Ковальчук. – М. : БИНМ. Лаборатория знаний, 2005. – 541 с. – ISBN 978-5-94774-220-6.

24. Аналіз, банківської діяльності: Підручник / М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А.М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.

25. Андрієнко Н. Оцінювання кредитоспроможності позичальника як метод мінімізації кредитного ризику банку // Наука молода. – 2007. - №8. – с. 70 – 75.
26. Банківські операції : навч. посіб. / К. Ф. Ковальчук, І. В. Вишнякова, Л. М. Савчук, І. Г. Сокоринська. - К. : ЦУЛ, 2013. – 326 с.
27. Безкоровайний Є.О. Методичні основи аналізу банківського кредитування фізичних осіб / Є.О. Безкоровайний // Економіка фінанси і право. – 2008. – № 9. – С. 19 – 23.
28. Бодрецький М.Н. Проблематика довгострокового кредитування / М.Н. Бодрецький // Вісник НБУ. – 2009. – № 5. – С. 32-38.
29. Бор М.З. Стратегическое управление банковской деятельностью / М.З. Бор, В.В. Пятенко. – Ужгород: "Приор", 2008 г. – 534с.
30. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для ВНЗів / Бутинець Ф.Ф. 2-е видання. – Житомир: ПП «Рута», 2008. – 608 с.
31. Бордюг В. В. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника банку // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. - № 3.
32. Васькович І. М. Планування фінансової стійкості банків на основі економетричного моделювання / І. М. Васькович // Вісник. — Львів, 2006. — С. 9–12.
33. Васюренко О.В. Банковские операции: Учеб. пособие/ О.В. Васюренко. – 2-е изд., испр. и доп. – К.: Знание, 2009. – 255 с.
34. Владичин У.В. Банківське кредитування: Навч.посібник / У.В. Владичин. – К.: Атіка, 2008. – 648 с.

35. Галасюк В.В., Галасюк В.В. Оцінка кредитоспроможності позичальників: що оцінюємо? //Вісник НБУ.- 2001.-№5.- С.54-56.
36. Герасимовіч А.М. Аналіз банківської діяльності: підручник / А. М. Герасимовіч, М.Д. Алексеенко, И.М. Поросій-Вергуненко. – КНЕУ. – 2007. – 599 с.
37. Гончаров С.М. Тлумачний словник економіста / С.М. Гончаров – К. Просвіта, 2009. – 268 с.
38. Гриценко О.І. Дослідження ефективності діяльності комерційних банків / О.І. Гриценко, О.Б. Іщенко// Банківська справа. – 2010. – № 5.
39. Грязновая А.Г. Финансы/ А.Г. Грязновая, Е.В. Маркина – М. : Финансы и статистика, 2004. – 504 с.
40. Дзюблюк О.Б. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках / О. Б. Дзюблик // Вісник НБУ, 2009. – №5. – С. 20-32.
41. Дзюблюк О.В. Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
42. Євтух О.Т. Кредит як соціально-економічне явище / О.Євтух // Фінанси України. – 2006. – №3. – С. 7-20.
43. Замуруєв А.С. Кредит та ссуда: термінологічний аналіз, класифікація та визначення форми // А.С. Замуруєв – 2009. – №4. – С. 28–30.
44. Капран В.І., Кривченко М.С., Коваленко О.К., Омельченко С.І. Банківські операції: Навч.посібник для студентів вищих навч.закладів. - К.:

ЦНЛ, 2006. - 206 с.

45. Калина А.В. Банківська справа: Короткий словник / А.В. Калина, В.Н. Кочетков. – К.: МАУП, 2008 – 206 с..

46. Калина А.В. Робота сучасного комерційного банку: Навчально– методичний посібник/ А.В. Калина, А.А. Кощєєв; Міжрегіональна Академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2007. – 221 с.

47. Карпенко Г.В. Кредитна діяльність вітчизняних банків та можливості їх інтеграції до світової фінансової системи / Г. В. Карпенко // Фінанси України. – 2007. – № 2. – С. 89 – 96.

48. Ковальов В.В. Фінансовий аналіз. Методи та процедури/ В.В. Ковальов. – Х.: Фінанси та статистика, 2008. – 560 с.,

49. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності: Навч. пос. /Т.Д. Косова. – К.: ЦУЛ, 2008. – 486 с.

50. Коцовська Р.Р., Павлишин О.П., Хміль Л.М. Банківські операції: Навч. посіб. — К.: УБС НБУ: Знання, 2010. — 390 с

51. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку: монографія О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 86 с.

52. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: навч. посіб./ Купалова Г.І. - К.: Знання, 2008. - 639 с.

53. Лаврушин О.І. Деньги, кредит, банки: учебное пособие / О.І. Лаврушин. – 2009. – 352 с.

54. Матвієнко В.П. Довгострокове кредитування – дієвий важіль інноваційного прискорення економіки / В.П. Матвієнко // Обрій ПБ. – 2003. – №9 (119). – С. 1 – 5.

55. Мельник О.В. Кредитування в комерційних банках / О.В.Мельник // Банківська справа. – 2008 р. – № 3. – с. 31 – 35.
56. Мороз А.Н. Банківські операції / А. Н. Мороз. – К.: Знання., 2007. – 524 с.
57. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. Гроші та кредит. Навчальний посібник. -Львів: Новий Світ- 2000, 2006. -432 с.
58. Мельник О.В. Кредитування в комерційних банках / О.В.Мельник // Банківська справа. – 2008 р. – № 3. – с. 31 – 35.
59. Мерфі Д.Дж. Візуальний інвестор. Як визначати тренди / Джон Дж. Мерфі. – Київ: Діаграма, 2008 р. – 332 с.
60. Мороз А.Н. Банківські операції / А. Н. Мороз. – К.: Знання., 2007. – 524 с.
61. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т.1 / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій. – Львів: Світ, 2005. – 508 с.
62. НПАОП 0.00.-1.31-99 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. - Київ, 1999; - 30 с.
63. Овчаров А.О. Організація управління ризиками у комерційному банку / А.О. Овчаров. – 2008. – №1. – С.15–16.
64. Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2016 року // Вісник НБУ. – 2013. – № 8. – С. 33.
65. Овчаров А.О. Організація управління ризиками у комерційному банку / А.О. Овчаров. – 2008. – №1. – С.15–16.
66. Печникова А.В. Банківські операції / А.В. Печникова, О.М.Маркова, Е. Б. Стародубцева. – К.: Просвіта, 2008. – 523 с.

67. Підвойний А.Г. Підвищення ефективності управління ризиками в умовах активізації споживчого кредитування / А.Г. Підвойний // Вісник НБУ. – 2010. – № 10. – С. 7 – 10.
68. Прасолова, С. П. Банківські операції : навч. посіб. та практикум / С. П. Прасолова, О. С. Вовченко. - К. : ЦУЛ, 2013. - Книга. - 568 с.
69. Прядков В.В. Кредитний потенціал комерційних банків у період економічної кризи / В.В. Прядков // Фінанси України. – 2009. – № 11.
70. Савлук М.І. Вступ до банківської справи / М.І. Савлук. – К.: Знання, 2005. – 432 с.
71. Соломченко Д.С. Оптимізація процесу банківського кредитування / Д. С. Соломченко // Вісник. – 2009. – №1. – С. 58 – 60.
72. Степаненко А.И. Системная перестройка банковских учреждений и работа с проблемными банками/ А. И. Степаненко. – 2008. – №1. с. 26-28.
73. Стрельцова Н.Т. Стратегия развития коммерческого банка / Н.Т.Стрельцова, А.С. Новоселов и др. – Новосибирск: ЭКОР, 2007. – 299с.
74. Толбатов Ю.А. Економетрика: Підручник для студентів економічних вищих навчальних закладів / Ю. А. Толбатов – К.: ТП Пресс, 2008. – 320 с.
75. Хмеленко О.В. Кредитування та контроль: Навч. посібн. / О.В. Хмеленко, В.Я. Вовк. – Х.: ІНЖЕК, 2005. – 240 с.
76. Шевченко Р. І. Банківські операції; Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц./ Р. І. Шевченко — К.; КНЕУ, 2006.

77. Шемшученко Г. Ю. Фінансово-правове регулювання банківського кредитування: Монографія / Г. Ю. Шемшученко. – К.: ТОВ «Юридична думка», 2006. – 264 с.

78. Шимов В.Н. Словарь современных экономических и правовых терминов / В.Н. Шимов, А.Н. Тур, Н.В. Стах, В.С. Каменков, С.Н. Мальченко – К.: Просвіта, 2002 р. – 816 с.

79. Шиян Д.Н. Банківське кредитування та економічна динаміка / Д.Н.Шиян // Банківська справа. – 2010. – №1. – С.27-38.

80. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]

/Національний банк України. – Режим доступу:
http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807/. – 01.09.2016.

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) ПАТ «Альфа – Банк» за 2013-2017 рр.

<i>У тисячах гривень</i>	Примітки	2017 рік	2016 рік
Процентні доходи	22	5359310	5421333
Процентні витрати	22	(3609533)	(4218285)
Чистий процентний дохід		1749777	1203048
Чисте (збільшення) зменшення резерву від знецінення еквівалентів грошових коштів, кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	6,8,9,	(5931407)	(3183721)
Чисті процентні доходи за вирахуванням резерву від зменшення корисності процентних активів		(4181630)	(1980689)
Комісійні доходи	23	1162249	989615
Комісійні витрати	23	(187305)	(112121)
Результат від операцій з цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки			
Результат від операцій з похідними фінансовими інструментами		184250	(406262)
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	21	67	-
Результат від операцій з іноземною валютою		196770	55784
Результат від переоцінки іноземної валюти		139328	(998509)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	11	(46885)	97715
Витрати, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою нижчою, ніж ринкова		(158127)	(6110)
Чисте (збільшення) зменшення резервів під можливі збитки від втрати необоротних активів	11,12,18	10327	(9602)
Чисте (збільшення) зменшення резерву від знецінення інших активів	13	4131	(5573)
Інші операційні доходи	24	967001	774104
Адміністративні та інші операційні витрати	25	(2406566)	(1886240)
Збиток до оподаткування		(4286169)	(3169506)
Зміни податку на прибуток	26	191396	511815
Збиток за рік		(4094773)	(2657691)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД			
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД, ЩО НЕ БУДЕ РЕКЛАСИФІКОВАНИЙ В ПРИБУТОК / (ЗБИТОК)			
Переоцінка основних засобів	21	3961	102353
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом, що не буде некласифікований в прибуток / (збиток)	21	(713)	(18424)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД, ЩО БУДЕ РЕКЛАСИФІКОВАНИЙ В ПРИБУТОК / (ЗБИТОК)			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	21	826	(531)
Всього інший сукупний дохід після оподаткування за рік	21	4074	83398
Усього сукупного доходу за рік		(4090699)	(2574293)
Збиток на акцію (гривень)		(2647,31)	(2427,12)

У тисячах гривень	Примітки	2015 рік	2014 рік
Процентні доходи	23	4657360	3764023
Процентні витрати	23	(3013322)	(2198746)
Чистий процентний дохід		1644038	1565277
Комісійні доходи	24	841284	552320
Комісійні витрати	24	(74212)	(43905)
Результат від операцій з цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки		711168	(2653)
Результат від переоцінки похідних фінансових інструментів		1352833	(170784)
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж		-	(14290)
Результат від операцій з іноземною валютою		(81059)	(74274)
Результат від переоцінки іноземної валюти		(1496807)	(23485)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	11	4155	(611)
Витрати, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою нижчою, ніж ринкова		(2983)	(149)
Чисте відрахування до резерву від знецінення кредитів	8,9	(4452392)	(950138)
Відрахування до резерву від знецінення інших активів	13	(3455)	848
Відрахування до резерву під можливі збитки від втрати власних основних засобів	12	(2166)	-
Інші операційні доходи	25	599074	417672
Адміністративні та інші операційні витрати	26	(1672838)	(1355813)
(Збиток) / прибуток до оподаткування		(2633360)	48563
Витрати на податок на прибуток	27	439987	(33542)
(Збиток) / прибуток за рік		(2193373)	15021
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	21	12062	80593
Переоцінка основних засобів	21	68062	1011
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом в тому числі:	21	(14461)	(8221)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД, ЩО БУДЕ РЕКЛАСИФІКОВАНИЙ В ПРИБУТОК / (ЗБИТОК)			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	21	12062	80593
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	21	(1321)	(8059)
Всього інший сукупний дохід після оподаткування за рік	21	65663	73383
Усього сукупного доходу за рік (гривень)		(2127710)	88404
(Збиток) / прибуток на акцію	28	(2003,08)	13,72

<i>У тисячах гривень</i>	Примітки	2013 рік
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	24	1619524
Процентні доходи	24	3560862
Процентні витрати	24	(1941338)
Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати)	25	168450
Комісійні доходи	25	203349
Комісійні витрати	25	(34899)
Результат від торгових операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку		(56741)
Результат від переоцінки інших фінансових паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах		260
Результат від торгівлі іноземною валютою		78104
Прибуток/(збиток), який виникає під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою вищою або нижчою, ніж ринкова		(58)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	9	12364
Результат від переоцінки іноземної валюти		(34354)
Резерв під заборгованість за кредитами:	6,7	(828190)
(Збільшення)/зменшення резервів у зв'язку із змінами обсягів та якості кредитів		(1016514)
Зменшення у зв'язку з продажем кредитів		172846
Зменшення у зв'язку з поверненням раніше списаної заборгованості по кредитам		15478
Резерв під заборгованість за іншими фінансовими активами	11	(3518)
Резерв під заборгованість за іншими активами		(111)
Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	8	(5372)
Результат від продажу цінних паперів портфелі банку на продаж		(2150)
Банківські резерви на покриття ризиків і втрат	18	3551
Інші операційні доходи	26	150840
Адміністративні та інші операційні витрати, в тому числі:	27	(1117063)
Доходи (витрати) від продажу заборгованості по кредитам		(122697)
Прибуток/(збиток) до оподаткування		(14464)
Витрати на податок на прибуток	28	31918
Прибуток/(збиток) після оподаткування		17454
Чистий та скоригований прибуток/(збиток) на одну просту акцію (грн.)	29	19,13

ДОДАТОК А

Таблиця А1

**Консолідований баланс ПАТ «Альфа-Банк» за станом на кінець дня
31 грудня 2017 року**

У тисячах гривень	Примітки	2017 рік	2016 рік	2015 рік	2014 рік	2013 рік
2	3	4	5	6	7	8
АКТИВИ						
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	5 051 236	9 681 721	4 056 596	5 476 573	5 688 387
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		526 236	582 391	553 926	356 329	274 559
Цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням	7	2 868 171	23 072	2 770 711	827 682	843 401

результату переоцінки через прибутки або збитки						
Кошти в інших банках	8	136 142	1 909 971	863671	17 828	86 021
Кредити та заборгованість клієнтів	9	25 629 498	27 462 764	24 486 891	17 199150	17 942 592
Цінні папери в портфелі банку на продаж	10	400 000	400 000	912 270	1 023 636	510 172
Інвестиційна нерухомість	11	693 070	493 933	127 752	113176	50 650
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		62	-	-	14	13 443
Відстрочений податковий актив	27	1 160 287	989 194	495 451	111 293	143 827
Основні засоби та нематеріальні активи	12	874 239	655 635	553 798	374 471	375 800
Інші активи	13	38 953 914	42 363 131	423 312	77 402	51 030
Усього активів		38 953 914	42 363 131	35 244 378	25 577 554	25 979 882
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ						
Кошти банків	14	1 671 132	3 010 965	5 121 681	5 208161	5 531 925
Кошти клієнтів	15	31 642 190	39 739 428	18 060 630	14 376 413	12 177 815
Боргові цінні папери, емітовані банком	16	63 518	18 535	48 605	39 970	69 905
Інші залучені кошти	17	519 536	7 598 698	6 772 668	583 295	2 907 802
Інші зобов'язання	18	533 066	423 528	299 577	216 543	159 854
Субординований борг	19	139 540	39 739 428	2 878 258	1 051 107	1 050 683
Усього зобов'язань		35 642 190	39 739 428	33 181 619	21 475 489	21 897 984
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ						
Статутний капітал	20	7 515 616	4 639 121	4 639 121	4 653 206	4 653 206
Емісійний дохід та інший дохід за операціями акціонерами	20	739 926	366 604	366 604	366 604	366 604
Непокритий збиток		(10 225 055)	(6 130 282)	(3 472 591)	(1 261 612)	(1 277 757)
Резервні та інші фонди банку		294 048	294 048	294 047	247 335	229 888
Резерви переоцінки	21	323 049	318 975	235 578	96 532	109 964
Усього власного капіталу		3 311 174	2 623 703	2 062 759	4102 065	4 081 898
Усього пасивів		38 953 914	42 363 131	35 244 378	25 577 554	25 979 882

ДОДАТКИ

ДОДАТОК В

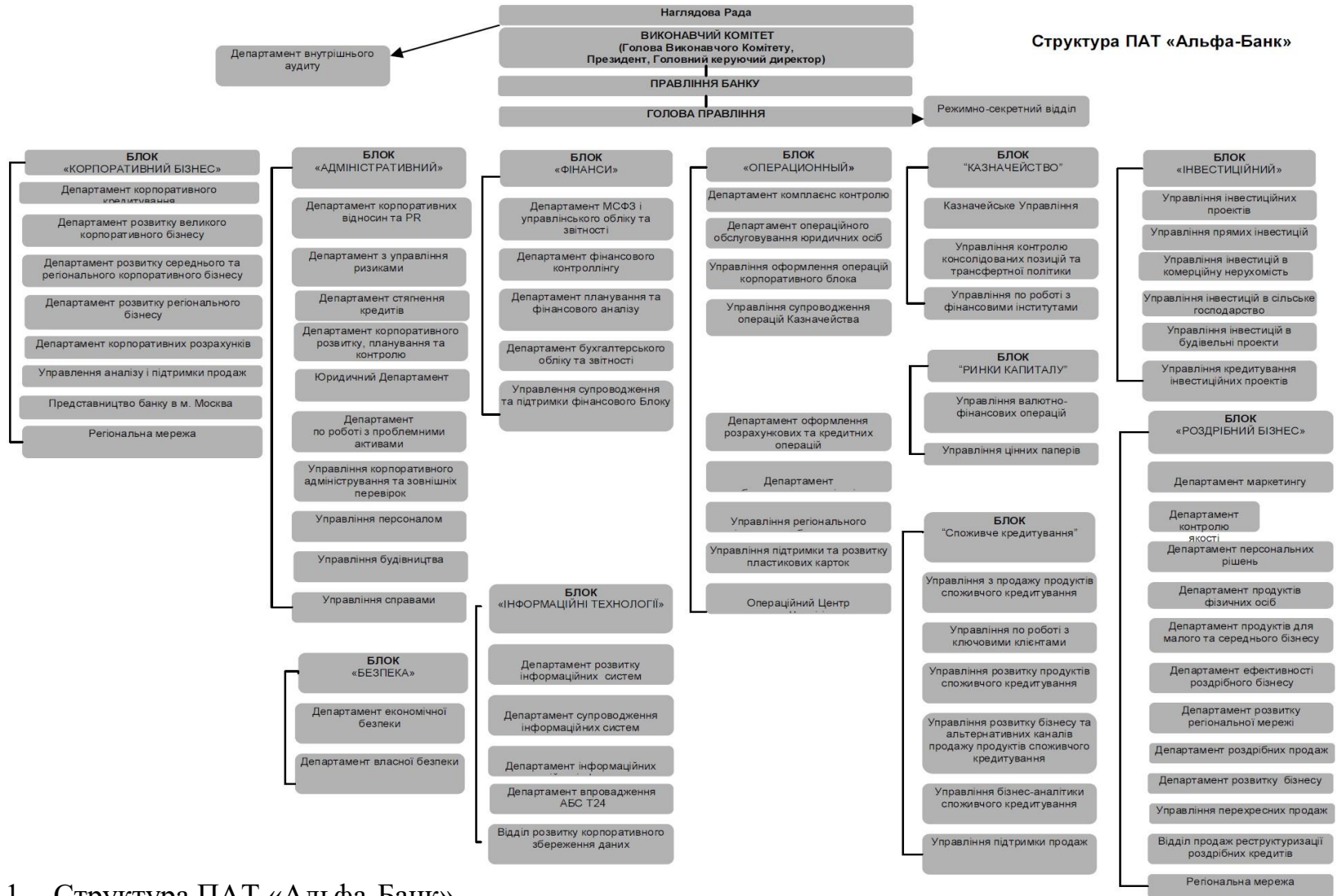

Рис. В 1 Структура ПАТ «Альфа-Банк»